

Šiame numery

Poetai ir kritikai.

Antano Maceinos "Didžiojo Inkvizitoriaus" moderniškumas.

Ivairenybės iš kometų pasirodymo istorijos.

Eduardo Cinzo novelė.

Jono Zdanio eilėraščiai.

Pokalbis su Illinois Circle universiteto kancleriu.

Jono Minelgos poezija vaikams.

Moderniojo meno muziejus Vatikane.

MACEINOS INKVIZITORIAUS MODERNUMAS

ANDRIUS BALTINIS

Antanas MACEINA, DIDYSIS INKVIZITORIAUS. Trečioji laida. Išleido Ateitininkų sėdraugis Chicago skyrius 1974 metais. Išleista Magdalenos Šmulkštienės lėšomis savo mirusio vyro Vinco Šmulkščio atminimui. Viršelis Danguolės Stončiūtės. Knyga 222 psl., kaina \$3.50, gaunama ir "Drauge".

I. Modernioji mūsų laikų dvasia ir inkvizitorius.

Modernus yra ne tas žmogus, kuris gyvena mūsų laikais, bet tie žmonės, kurie pasiduoda įtakai tų naujųjų aplinkybių, kurios savyje kūrė šią moderniąją dvasia, veiklią ir duodančią viskam kryptį, ir kurių pavyzdžiai ir sprendimai yra visai visuomenei gyvenimo standarto ir stiliaus nustatytojai.

A. Maceinos "Didysis Inkvizitorius", kurio 3-ia laida šia vertinime, savo keliamų klausimų aktualumu ir jiem sprendimų ieškojimu, yra tokia moderni knyga. Pats autorius antrosios laidos įvade sako: "Pastarųjų dešimtmečių gyvenimas juk ir buvo ne kas kita, kaip gyvoji inkvizitoriaus darbo scena. Šio darbo galo dar nematyti. Todėl istorinė inkvizitoriaus prasmė tebėra aktuali ir jo pataisų grėsmė nepraėjusi." (5 p.). O 3-sios laidos įvade autorius sako: "Tačiau nors ši legendos interpretacija ir yra rašyta daugiau, negu prieš 25-rius metus, autorius nesimėto joje nieko iš esmės keisti, net jeigu ir galėtų" (6 p.).

A. Maceina savo knygoje "Didysis Inkvizitorius" nagrinėja Dostojevskio legendą apie Didįjį Inkvizitorių. Tokie gilūs, trishimantys priekaištai Kristaus mokslui, kaip šioje legendoje, dar, rodos, niekur nebuvo iškelti. Inkvizitorius kaltina Kristų, kad jis pervertinęs žmogų, kad žmogus daug menkesnis, negu Kristus apie jį mano, todėl paskelbęs jam per aukštą idealą, tinkamą tik mažam būreliui išrinktųjų, bet milijonams jis nesuprantamas. Bet jei šis mokslas skirtas tik didiesiems ir išrinktiesiems, kur tada yra Dievo meilė ir teisybė? Kristus todėl turėjęs paklausti dykumų trijų gundymų ir pagal juos "pataisyti" savo mokslą. Inkvizitorius, mylėdamas visus žmo-

Vasaros šviesoj ir šešėliuose

Nuotrauka Algimanto Kezio, S.J

nes ir norėdamas visus padaryti laimingais, todėl Kristaus vardu pataisė jo mokslą pagal tris gundymus, atremdamas jį į paslaptį, stebuklą ir autoritetą.

Maceinos knygos tikslas yra atremti tuos didžiulius inkvizitoriaus priekaištus Kristui bei krikščionybėi ir meno kūrinį aiškinti filosofškai. Todėl jis knygos įvade kalba apie filosofijos ir poezijos santykį, trumpais, bet preciziškai žodžiais jį aptardamas ir prieidamas tokios išvados: "Jeigu būtų kūrybiškai pavadinsime, pasigaudami vaizdinio prado žodyje, turėsime poeziją. Jeigu ta pačią būtiną pavadinsime, pasigaudami sąvokinio prado žodyje, gausime filosofiją" (18 p.). Nustatę tokį filosofijos ir poezijos santykį, jis eina nuosekliai prie pačios legendos nagrinėjimo bei aiškinimo. Ši Dostojevskio kūrinį galima aiškinti labai įvairiai, nes jis yra nepaprastai turtingas savo idėjomis ir savo simbolika", sako autorius (26 p.). Maceina nesustoja prie atskirų klausimų nagrinėjimo, bet ieško legendos visumos prasmės.

Ieškodamas legendos visumos prasmės, autorius šios visumos neranda vien tik kaip atsakyme Alioši ar Romos Bažnyčios kriktoje, bet šią visumą randa legendoje kaip žmonijos istorijos vaizdą. Šią žmonijos istoriją ap-

sprendžia du pradai — Kristus ir inkvizitorius, turį atramą žmogaus prigimtyje. Kristus atsiremia į žmogų — sukilėlį, į dvasinį žmogaus pradą, į jo asmenybę. Inkvizitorius gi atsiremia į biologinį žmogaus pradą, į gyvį žmogų. Atsiremęs į gyvį žmogų, kuris visada sukiyla prieš dvasią, inkvizitorius tampa ne Kristaus darbo tęsėju ar taisytoju, bet Kristaus priešingybe, jo paneigėju. Iš šių priešingų pradų susidūrimo ir kyla nuolatinė kova tarp Kristaus ir inkvizitoriaus, kuri vyksta istorijoje, žmogaus prigimtyje ir apsirėškia, kaip biologinės laimės ir dvasinės laisvės priešingybė, duonos, sąžinės ir vienybės problemomis.

A. Maceina, įžvelgęs giliausia legendos prasmę — Kristaus kovą su inkvizitoriumi, stoja Kristaus pusėje ir su jam būdingu nuoseklumu, gilumu ir sistemingumu įrodo, kad klysta ne Kristus, bet inkvizitorius, kuris "taiso" jo mokslą. Šitame tad sunkiausių Kristaus mokslui padarytų priekaištų atėmimo, šiame Kristaus gyvenime, jo apoloģijoje ir glūdi pati didžioji A. Maceinos knygos vertė, jos originalumas, įtikinamumas ir jos moderniškumas.

2. Tikėjimo ir laisvės samprata.

Pirmiausia tenka pabrėžti, kad pažiūrus, išreikštos legendoje,

nėra paties Dostojevskio pažiūros, bet jo sukurtą personažą Ivano mintys. Kokiam santykiu su šiomis Ivano mintimis yra paties Dostojevskio pažiūra, tam išaiškinti reikėtų tyrinėti visus šaltinius, atskleidžiančius Dostojevskio pasaulėžiūrą.

Maceina laiko Ivano mintis paties Dostojevskio pažiūromis, nes jis aiškiai sako: "Savo esme šita legenda yra ne kas kita, kaip poetiškai išreikšta Dostojevskio istorijos filosofija" (54 p.). Jei ji yra Dostojevskio istorijos filosofija, kyla klausimas, ar Ivano ir inkvizitoriaus lūpas įdėtasis Kristaus mokslo aiškinimas yra tikras, ar jis nėra labiausiai heretiškas? Ar mokslas, kurį inkvizitorius priskiria Kristui, atitinka evangelijas? Jau Alioša susierzines klausia Ivano, iš kur jis pasiėmęs šią laisvės sampratą, kurią jis idėjęs į inkvizitoriaus lūpas, kur tokia randama? Alioša sako: "Ir kas patikės tau, ką tu kalbėjai apie laisvę? Ar tai yra tikrojo tikėjimo supratimas?" (1-ji laida 189 p.). Kadangi laisvo žmogaus apsisprendimo galimybė yra ašis, apie kurią sukasi visa Maceinos knyga, ir Maceina priima į inkvizitoriaus lūpas idėją laisvės sampratą ir ją gina, iškyla abejonė, ar Kristus tokios laisvės reikalavo. Autorius tvirtina, kad Kristus daro stebuklus

ir teisingai pabrėžia, kad jis nenori jais žmones stebinti, bet jie turi gelbstimajį pobūdį. Rūpintis žmonių gerove Kristus nėra atsisakęs, tai aiškiai rodo daugelio žmonių pamaitinimas nedaugeliu žuvų ir duona, bet juk tai esmėje yra ne kas kita, kaip akmenų pavertimas duona. Ir autoriteto jis nėra paneigęs, jis autoritetą suteikė savo apaštalams, nors ne tam, kad jie valdytų pasaulį kardu. Kristus niekad nenorėjo būti tik rinkinių žmonių vadu, bet kaip tik buvo menkųjų ir silpnųjų rėmėjas. Gal būt, todėl pabaigoje jis pabučiuoja inkvizitorių, tuo, tarsi pripažindamas, kad inkvizitorius, kiek jam rūpi pilkoji žmonių masė, yra Kristui artimas, nors Kristus žmonėmis rūpintųsi visai kitaip. Kiekvieno atveju, mes niekur nematome, kad Kristus aukščiau už viską būtų statęs pilnutinę "laisvę" ir žvelgęs į nuo visų konkrečių gyvenimo aplinkybių atsieta laisvą apsisprendimą už jį, kaip vienintelį kelią į jį.

Visi teologai sutinka, kad žmogus be Dievo pagalbos iš viso negali įtikėti į Dievą, kad malonė yra būtina tikėjimui, ši mintis yra išreikšta įvairiais būdais. Iš kitos pusės, turi dar likti vietas, kur pats žmogus galėtų laisvai apsispręsti. Ivanas, rusų studentas, aiškina Kristaus mokslą visai kitaip. Jis kartuoja šūkį — "viską arba nieko". Tikrai tikintysis, jo supratimu, turi apsispręsti absoliučiai laisvai, visai be jokių įtakų. Ši samprata visai nepriimtina: koks nors motyvas vis dėlto turi būti — jei ne mato-mai padarytas stebuklas, ar duonos pažadas, tai bent koks nors visai nepaprastas dieviškas, dvasinis išspinduliavimas nuo Kristaus, kuris patrauktų žmogų prie Jo, bet ar tai jau nebūtų stebuklingo pobūdžio įtaigojimas? Jei apsisprendimas atsitiktų be motyvo, be priežasties, tai kodėl neapsispręsti už Mahometą, Budą ar Rasputiną?

Todėl Stasys Yla sako: "Kiekvienas laisvas veiksmas turi savo vidinį pagrindą, savus motyvus. Tą pagrindą bei motyvus pateikia protas. Dėl to veiksmas nėra "suprotingas", ar proto tvarkai pavergiamas. Laisvos valios veiksmas pradinis paaukinimas priklausomoms konkrečioms galimybėms padėtimis. Jos pirmiausia veikia valią. Protas nesukuria veiksmo, tik jį pagrindžia motyvais" (Laisvės problema, 21 p.). Toliau autorius rašo: Laisvo veiksmo šaltinis-valia nėra mano būties visu-ma, bet tik dalis. Ji ir veikia ne pati viena ir ne iš savęs pačios. Valios vyksmai susieti su proto ir sąžinės vyksmais bei jų tvarka" (ten pat 23 p.). O. J. Girmius sako: "Nebūdama pati norma, laisvė privalo normu, kurios nušviestų jos kelią" (LE, XIV t. 79 p.).

A. Maceina visus laisvės motyvus, visokį jos pagrindimą atmeta. Tai tvirtinama "Didžiajame Inkvizitoriuje", tai aiškiai pasakoma jo straipsny "Tikėjimas ir laisvė". Ten Maceina rašo: "Tačiau nepaminėjime, kad kiekvienas laisvės veiksmas savo pagrindu yra tautologinis, nes aš

(Nukelta į 2 psl.)

Kertinė paraštė

POETAIR KRIKAIKAI

Poetui mekas negali pasakyti kaip rašyti. Kiekvienas poetas randa savitą išraiškos būdą. Pati poezija atkyla į poetą iš pasamones šulinio, ar jis laikytųsi klasiškos poetikos, ar moderniosios, ar ieškotų dar neapmintos brydės. Todėl kiekvienas pavykęs eilėraštis yra mažas stebuklas, net ir pačiam poetui, nes ne žinojimas kuria poeziją, o visa neišmatuojama žmogaus asmenybė.

Kritikas ar recenzentas remiasi analize, taigi logika ir "protu", todėl taip juodviejų ir poeto visad lieka praraja. Nejmanoma pasakyti poetui kaip rašyti. Gal kartais galima pasakyti kaip neraišyti, bet ir čia kritikas gali klysti, nes jis remiasi pavyzdžiu, atseit tuo, kas jau kito poeto ar kitų poetų (ar kitų kritikų) pasakytą, tuo tampa poetas gali pradėti naują brydę.

Kritikai turi du keliu: ar mokyti ir kritikuoti poetą, ar tik interpretuoti jo kūrybą. Juo labiau kritikas išsilavinęs, tuo greičiau jis links į interpretaciją, bet tuo pačiu pats pasirinks norimą poetą. Atseit, jo išmintina padėtis leidžia jam atsirinkti. Kas nuo jo stalo atlieka, tenka recenzentams.

Recenzentui ingi esti du atviri keliai: ar pristatyti poetą, ar "i-vertinti". Įvertinimas reikalauja normų. Normos reikalauja paaukinimų. Recenzijos apimtis neleidžia pakankamai prasipiešti, jei ne paties recenzento erudicija. Pristatymas būtų pats saugiausias būdas recenzijai. Težino poezijos mylėtojai, kad tokia ir tokia knyga pasirodė, kad ji tiek kainuoja, turi tiek puslapių. Dar pridėti keletą citatų. Pagirti už gražesnę eilėraščių ar eilutę — ir viskas.

Tuo dilema betgi neišrišama, nes poetai ne tik skiriasi savo poezija, bet ir pajėgumu. Net ir toje pačioje knygoje bus vertesnių ir silpnesnių eilėraščių. Kiek, paga-

liau, nemirštamų eilėraščių parašo net ir patys didieji pasaulio poetai. Sakoma, kolį dešimt ar trisdešimt.

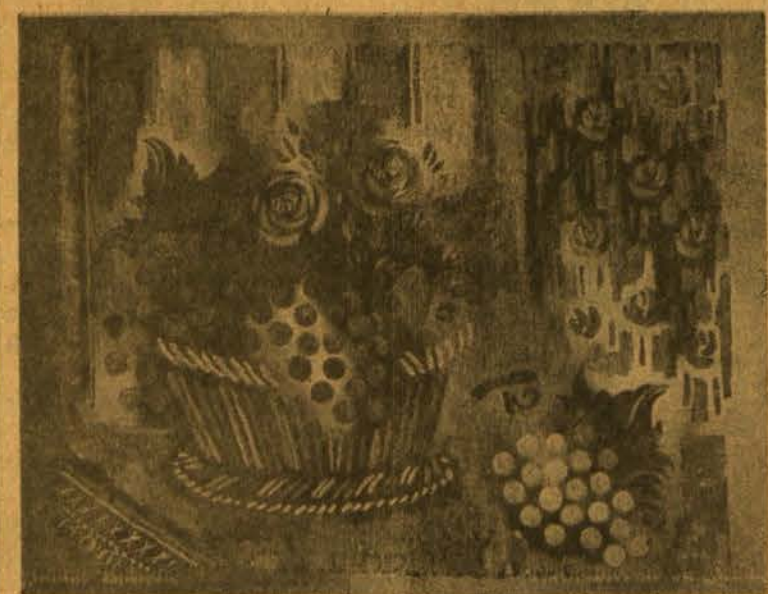
Laikas teatreinka pačius geruosius eilėraščius. Išlieka toji poezija, kurią laikas mažiausiai sendina, kuri prasimuša virš mados ar stiliaus ir virpina pačias nemirtingas sielos stygas.

Jei betgi paliktume įvertinimą tikrai laikui, poetai būtų nelaimingi, nes žmogus nori įvertinimo dar šioje žemėje.

Todėl dilema palieka kaip buvusi šios meditacijos pradžioje, nebent kas sugebėtų permesti tiltą per prarają, skiriančią poetą nuo kritiko, juslinį pasaulį nuo racionalaus.

Tad palikime visa, kaip buvus. Tekuria poetai, teinterpretuoja akademiniai kritikai, tevertina kuklūs (ir nelabai kuklūs) recenzentai. Poetai gal kartais pyks, recenzentai širs, kritikai šaipysis, akademikai šypsis. Taigi.

VI. Str.

Vytautas Kasulis

Natūrmortas su gėlių

Kometų popuri

A. RADZIUS

Atlėkė kometa, apsisuko aplink saulę ir „pasvilpė“, sako Hermis, žvalgydamasis po padangę pakeliui pas Birutę Pūkelevičiūtę pasikalbėti apie jos romaną. Romanas jau yra, gražia premija apvainikuotas, jau visoj didybėj žengia į skaitytojų namus ir ima šnabždėti skaidomi puslapiai. O Kohoutek tik mažytę uodegę nedrąsiai parodė ir, lyg susigėdus, greit panirio šalies erdvės gilumon. Gal išsigan-dido didingo šimtmečio kometos titulo. Be reikalo. Tiesą pasakius, ji ir buvo šimtmečio kometa. Nors netokia didinga, kokios tikėtasi. Nenustebino nei Hermio, nei milijonų kitų laikraščių skaitančių. Apvylė ir daugelį stebėtojų, kurie dėl blogo oro ir dėl pačios kometos mažumo neturėjo progos savo akimis jos pagraižyti, nors ir tempėsi į šaltą kietą žiūronus, teleskopus, savo žmonas ir vaikus.

Hermis sako, kad Kohoutek kometa ne gaidžiukas esąs, o pa-prasčiausia spaudos antis. Žino-ma, jei būtų gaidžiukas, na, sa-kykim gaidys, tai tikrai būtų pe-rėjęs padangę, išdildžiai papūtęs uodegą, kaip ir visi garbingi gaidžiai daro vištų būryje. O dabar ne uodega, o tik uodegėlė Ka-houtek parodė. Prieš periheliu, gruodžio 18 d., ji jau buvo 15 laipsnių ilgio. Tai dar palaikė šiokias tokias viltis, kad po peri-heliaus uodega labiau išsiplės. Bet kai kometa žvilgtelėjo į mus iš kitos saulės pusės, jos uodegėlė tesiekė vos 3 laipsnius. Bet bu-vo stipri galvos centrinė kondensacija, gana įviesi, beveik oran-žinės spalvos.

Po periheliaus kometa pirmi pamatė Skylab astronautai Gib-son ir Carr gruodžio 29 d. Iš žemės pirmasis pastebėjo Clay Sherrod, Little Rock, Arkansas, sausio 1 d. Bet kas iš to? Ji nepa-teisino į ją dėtų vilčių. O vis dėl-to ji yra šimtmečio kometa. Ko-dėl? Daug yra priežasčių, kad ją laikyti. Nė viena kometa nebu-vo taip anksti pastebėta, kaip ši. Nė viena kometa nebuvo taip intensyviai stebima kaip ši: ne tik teleskopais, pačiais tobuliausiais įrengimais, raketomis, bet ir astronautai iš daugiau, kaip 270 mylių aukščio ją sekė. Nė viena kometa iki šiol nebuvo taip arti praėjusi pro saulę, nebuvo tokia menka, neįspūdinga ir ne-įtvystė uodegos, kokia tokiais atvejais paprastai būna. Jau tas faktas yra labai įdomus astronoma-mams, nes atskleidžia naujų pa-slapčių iš kometų pasaulio. Moks-lininkams tai pati reikšmingiausia kometa nuo Halley kometos pasirodymo 1910 metais. Beje, jos svarbumui pabrėžti (o gal truputį ir pasipiginauti) Oreland, Pensylvanijoje, esanti medalių kalykla išleido „niet“ medalių Kohoutek kometos ir jos atradėjo garbei. Medalis 2 inčų diametro, Galima užsisakyti bronzos ar si-dabrinį, kuris žymiai brangiau kaštuoja.

Kazkodėl jau nuo senų seno-vės kometas žmonės sutikdavo su baime ir laikydavo jas blogu ženklu. Senovės persai tikėję, kad pasirodžiusi kometa, sukelianti terorą, kyla epidemijos, maras. Jei kometa pasirodydavusi kara-lystės ribose, tai jos karalius mir-sias. O jei kometa palinkusi į krašto ribas, tai valdovas netek-sias savo krašto.

Plinijus savo gamtos istorijoje rašo, kad 48 m. pr. Kr. pasiro-džiusi kometa ir dėl to kilęs ka-ras tarp Cezario ir Pompėjo. „Si-bafne sukelianti žvaigždė, kuri nuverčia žemės galybes, parodė savo baisias garbanas“, rašo Plinijus. O 69 m. po Kr. pasirodžiu-si kometa buvusi viena iš žen-klų, kad Jeruzalė būsimai sugiau-ta. Kristus kadaise verkė dėl Je-ruzalės, o ši kometa, kurios uo-dega buvusi kardo pavidalo, vis-us metus kabojusi viršum mies-to, pranešdama, kad valanda jau artinasi.

Po dešimties metų, t. y. 79 m. po Kr., prieš pat imperatoriaus Vespasiano mirtį vėl pasirodė ko-meta. Imperatorius buvo parei-gingas,ėjo stropiai savo pareigas, nežiūrėdamas senkančios sveika-tos. Gydytojai ragino jį mažinti darbą. Vespasianas jiems atkrito, kad imperatoriui, esą, tinka mirti stačiam. Pastebėjęs, kad jo dvariškaiai tarpusavy kalbasi apie kometa, reikšmingai žvilgtelėda-mi į jo pusę, Vespasianas tarė: „Ši plaukuota žvaigždė manęs nebaugina. Jos turėtų bijoti Par-tų karalius, nes jis plaukuotas, o aš plikagalvis“. Jausdamas, kad gyvenimo pabaiga pagaliau ar-teja, jis tarė: „Man rodos, kad aš jau tampu dievu“. Toji plau-kuota žvaigždė, atrodo, kaip tik nemėgo plikagalvių valdovų. Im-peratorius apsiriko.

451 metais po Kristaus pasiro-džiusi kometa buvo ta pati Hal-ley kometa, kuri ilgus amžius iš-tikimai lydi saulę, tvarkingai kas 75 metai sugrįždama pas ją. Ta-da ji paskelbė baisiojo hunų ka-raliaus Attilos mirtį.

Po tūkstančio metų, 1456 m., toji pati Halley kometa atkelia-vo kaip tik tuo metu, kai turkai gerokai triukšmavo Europoje. Prieš trejetą metų jie jau buvo užėmę Konstantinopolį, o dabar buvo apgule Belgradą, tikėda-miesi jį greitai paimti. Mėnulis buvo lyg siauras piaučias, pri-menantis turkų emblemą. Čia pat ir kardo pavidalo kometa grėsmingai kabėjo. Nusiminę turkai. Tai buvo blogas ženklas jiems. Jie buvo nugalėti.

Nuostabu, kad ir šiais moder-niais laikais daug baimės sukėlė ta pati Halley kometa, pasiro-džiusi 1910 metais. Kai kurie iš-ėjo iš proto, kiti nusižudė. Viena jauna mergaitė New Jersey paki-vo tokion ekstazėn, kad pasiry-žo sekti kometa, kur tik ji keliau-sianti. Tik jos draugai išgelbėjo nuo tokio žygio, uždare ją nuo-šalumon ir stropiai prižiūrėjo, kad „neiškeliautų“, t. y. nenusi-žudytų. O kai buvo paskelbta, kad, pagal skaičiavimus, žemė pereisianti per kometos uodegą, tai kilo aliarmas, kad žemė smar-kiiai nukentėsianti nuo kometos liekanų, kad žmonės būsią išnuo-dyti nuodingomis kometos dujo-mis. Atsargenieji sudarinėjo de-guonies butelių atsargas, kad ge-lėtų išlaikyti savo gyvybę tą baisią naktį, kada kometos siau-bingoji uodega brūkstelės per žemės veidą. Ir kometa brūkste-lėjo, ir nieko neatsitiko. Nei nuo-dingų dujų atmosferoj, nei me-teoritų nežmoniško bombardavi-mo. Tik kometa tais metais nu-sinėšė amžinybėn garsiojo ame-rikiečių rašytojo Mark Twain sielą.

O buvo šitaip. 1835 m. lap-kričio 30 d. gimė Samuel Lang-horne Clemens, vėliau pagarsė-jęs savo raštais kaip Mark Twain. Tą mėnesį naktimis liepsnojo padangėje kita garse-nybė — Halley kometa. Rašyto-jo biografas Albert B. Paine at-skleidžia, kad Mark Twain pra-našavęs, jog miršias tada, kai ši kometa sugrįš. Jis sakęs vienam savo draugui, kad esąs tikras, jog Visagalis taip nusprendęs, saky-

Tolstanti Kohoutek kometa viršum Kalifornijos kalnų. Fotografuota š. m. sausio 16 dieną.

damas: „Stai du nesuvaldomi, keistuoliai. Jie kartu atėjo, kartu ir išeis“.

1910 m. balandžio 21 dienos rytą (ketvirtadienis tai buvo) Mark Twain pabudo žvalus, aiš-kaus proto, kaip ir visada. Tik nenorėjęs kalbėti. (Jau jis nega-lavo kurį laiką). Tuoj ir vėl ap-ėmė rašytoją snaudulys. Staiga jis atidarė akis, paėmė prie jo lo-vos sėdinčios dukters Klaros ran-ką, pažūrėjo atidžiai į jos veidą ir silpnai balsu sumurmėjo: „Iki pasimatymo, brangioji, jeigu ka-da besusitiksim...“ Užmigo gli-liu, saldžiu miegu ir jau nepa-budo. Jo veide švietė švelni ra-mybės šypsena. O vakare, sute-mus, padangėje plačiai liepsnojo Halley kometa, išskleidus savo uodegą lygiai taip pat, kaip ir tada, kai didysis rašytojas gimė. Kurėjo intuiicija dar kartą nepa-melavo, panašiai, kaip ir Marso mėnulių atveju.

Ne visos tautos taip siaubin-gai peryvena kometos pasirody-mą. Keista, kad japonai ir ki-niečiai, slobinų ir piktųjų dvasių baidytojai, visai kitaip į kometas žiūrėdavo. Japonų mitologijoje kometos esančios atskirų žemės kraštų draugiškieji atstovai, am-basadoriai, keliaujantieji iš vie-no dangaus regiono į kitą ir pra-našaujantieji apie svarbius žemės įvykius. Per amžių amžius japonai stropiai registravo visų kometų pasirodymo datas ir jų kelius per žvaigždynus. Pasitar-navo jie mokslui neblogai. Iš jų užrašų kai kurių kometų, pav. Halley, pasirodymus galima at-sekti iki labai tolimos praeities.

Kiniečiai tikėję, kad kometos gyvenančios dangiškų rūmų ves-tibiuly nematomoj formoj. Jos laukiančios įsakymo pradėti ke-lionę. Įsakymą gavusios, tampa matomos ir iškeliaujančios. Ki-niečiai jas vadina sluotinėmis žvaigždėmis. Bet jei kometa uo-degos neturi, tai vadinama žvaigžde-svečiu.

Pagal kitą kiniečių įsitikinimą, dangus esąs didžiulė imperija, su-daryta iš daugelio karalysčių ir provincijų. Tenai nusprendžia-ma, kas gero ar blogo turį at-sitikti didėlei žemės imperijai, atseit, Kinijai. Planetos esančios administratoriai, superintenden-tai dangiškosios respublikos, o kometos jų pasiuntiniai. Laiks nuo laiko planetos turinčios pasiuntinius į įvairias provincijas atstatyti arba palaikyti tvarką. Atrodo, kad padangė kiniečių galvosenoje buvusi lyg ir jo pa-ties krašto Kinijos atvaizdas.

Na, grįžkime atgal į Europą. I šiuos laikus. Mokslininkams ko-metos nebaissios, jų negądinan-čios. Priešingai, jos įdomios, lau-kiamos, jų suranda ir specialistai ir mėgėjai, įamžindami savo pa-vardes. Kartą „Sky and Tele-scope“ žurnale teko užtikti kla-usimą, kas daugiau kometų suran-da, specialistai, ar mėgėjai? Mes,

lietuviai visose srityse nemėgsta-me mėgėjų. Juos vadiname dile-tantais. Todėl toks klausimas ga-li mums atrodyti net nerimtas. Kaipgi lyginsi specialistą su di-letantu? Bet astronomija yra toks mokslas, kuris neatstumia ir mėgėjų. Priešingai, skatina ji, jam vadovauja ir mielai naudo-jasi jo talka. Sakykim, kintamų žvaigždžių stebėjimas. Specialis-tai pageidauja, kad mėgėjai kaip galima daugiau savo stebėjimo duomenų jiems teiktų. Tas pat su meteorų stebėjimais, tas pats ir su kometomis. Ir čia mėgėjai ne-nusileidžia specialistams. Atrodo, kad mėgėjai suranda maždaug 50 proc. kometų, specialistams palikdami kitą 50 proc. Mėgėjai vis iš pamėgimo žvalgosi po pla-čią padangę. Kai kurie niekuo ki-tu nesidomi, kaip tik kometomis, ir kiekvieną kartą, kai žvelgia aukštyn pro savo teleskopus, ieško vien kometų. Ir jų suranda. Tuo tarpu specialistai kometų specialistai neieško. Jie sprendžia sudėtingas astrofizines proble-mas ir, turėdami savo dispoziciją daug galingsnes stebėjimo prie-mones, paprastai netyčia suran-da ir kometų. Kitaip sakant, jos pačios specialistams į teleskopi-nius foto aparatus lenda.

Vienas iš įdomiausių kometų ieškotojų buvo XVIII a. prancūzų astronomas Messier. Jis taip smarkiai buvo užsikrėtęs kometų ieškojimu, kad karalius Liudvi-kas XV jį pavadino kometų me-džiotoju.

Jis turėjo daug vargo su migly-nais, nes jie yra labai panašūs į naujai pasirodžiusias kometas, dar prieš išsivystant jų uodegai. Kad miglynai jo nesuveidžiotų, jis ėmė juos numeruoti pagal jų at-radimo tvarką, pridėdamas ir sa-vo pavardę prieš numerį: Messier 1, Messier 2 ir t. t. Tad be ko-metų, jis surado nemažai ir mig-lynų. 1771 m. Paryžiu jį paskel-bė 45 miglynų katalogą. Migly-nų ieškojimui vykstant toliau, jų sąrašas po šimtmečio padidė-jo iki 103. Dar ir šandien tie dangaus objektai žymimi Messier metodu, pvz. M13 — gražus, įspūdingas žvaigždžių spiečius Hekuleso žvaigždynė, tarytum mažas kamuoliukas. O garsusis Andromedos miglynas, Paukščių Tako kaimyninė galaktika, žy-mima M31, kur M reiškia Mes-sier.

Bet šio garsaus astronomo di-džioji aistra buvo ne miglynai, o kometos. Kai jau buvo suradęs dyvliką kometų ir su užsidegimu ieškojo tryliktosios, susirgo jo žmona. Reikėjo ją globoti ir ati-trukti nuo kometų. Ir koks bu-vo smūgis, kai jam besirūpinant savo žmona, kitas žymus kome-tų gaudytojas, Messier varžovas Montaigne, ėmė ir surado kome-tą. Pagaliau Messier žmona mi-rė. Ir jei kuris nors iš draugų pareikšdavo užuojautą, jis nuliū-

šęs. Šis garsaus astronomo di-džioji aistra buvo ne miglynai, o kometos. Kai jau buvo suradęs dyvliką kometų ir su užsidegimu ieškojo tryliktosios, susirgo jo žmona. Reikėjo ją globoti ir ati-trukti nuo kometų. Ir koks bu-vo smūgis, kai jam besirūpinant savo žmona, kitas žymus kome-tų gaudytojas, Messier varžovas Montaigne, ėmė ir surado kome-tą. Pagaliau Messier žmona mi-rė. Ir jei kuris nors iš draugų pareikšdavo užuojautą, jis nuliū-

šęs. Šis garsaus astronomo di-džioji aistra buvo ne miglynai, o kometos. Kai jau buvo suradęs dyvliką kometų ir su užsidegimu ieškojo tryliktosios, susirgo jo žmona. Reikėjo ją globoti ir ati-trukti nuo kometų. Ir koks bu-vo smūgis, kai jam besirūpinant savo žmona, kitas žymus kome-tų gaudytojas, Messier varžovas Montaigne, ėmė ir surado kome-tą. Pagaliau Messier žmona mi-rė. Ir jei kuris nors iš draugų pareikšdavo užuojautą, jis nuliū-

šęs. Šis garsaus astronomo di-džioji aistra buvo ne miglynai, o kometos. Kai jau buvo suradęs dyvliką kometų ir su užsidegimu ieškojo tryliktosios, susirgo jo žmona. Reikėjo ją globoti ir ati-trukti nuo kometų. Ir koks bu-vo smūgis, kai jam besirūpinant savo žmona, kitas žymus kome-tų gaudytojas, Messier varžovas Montaigne, ėmė ir surado kome-tą. Pagaliau Messier žmona mi-rė. Ir jei kuris nors iš draugų pareikšdavo užuojautą, jis nuliū-

šęs. Šis garsaus astronomo di-džioji aistra buvo ne miglynai, o kometos. Kai jau buvo suradęs dyvliką kometų ir su užsidegimu ieškojo tryliktosios, susirgo jo žmona. Reikėjo ją globoti ir ati-trukti nuo kometų. Ir koks bu-vo smūgis, kai jam besirūpinant savo žmona, kitas žymus kome-tų gaudytojas, Messier varžovas Montaigne, ėmė ir surado kome-tą. Pagaliau Messier žmona mi-rė. Ir jei kuris nors iš draugų pareikšdavo užuojautą, jis nuliū-

šęs. Šis garsaus astronomo di-džioji aistra buvo ne miglynai, o kometos. Kai jau buvo suradęs dyvliką kometų ir su užsidegimu ieškojo tryliktosios, susirgo jo žmona. Reikėjo ją globoti ir ati-trukti nuo kometų. Ir koks bu-vo smūgis, kai jam besirūpinant savo žmona, kitas žymus kome-tų gaudytojas, Messier varžovas Montaigne, ėmė ir surado kome-tą. Pagaliau Messier žmona mi-rė. Ir jei kuris nors iš draugų pareikšdavo užuojautą, jis nuliū-

MACEINOS INKVIZITORIAUS MODERNUMAS

(Atkelta iš 1 psl.)

noriu, kadangi noriu. Laisvė yra tik tada laisvė, kai ji grindžia pa-tį save. Kuo nors kitu grindžia-ma, laisvė yra ne be laisvės“ („Draugo“ kultūrinis priedas, 1974.VI.22 d. p. 2).

Šiaip suabsoliutines laisvę, Ma-ceina jos jau negali niekuo grįsti, todėl jam darosi nesuderinama laisvė ir laimė. Kaip mes supran-tame laisvę, jau anksčiau pasa-kėmė ir šiuo atveju netenka leis-tis į subtilias metafizines diskusi-jas. Užtenka pripažinti, kad mes visai sutinkame, jog esame

laisvi, ir tai reiškia, kad esame įsitikinę, jog pajėgiame pastebėti kokią nors mintį, paimti ją iš savo sąmonės centro, priimti ją ir to-kią priimtą mintį išreikšti veiks-mu. Šiaip suprasta žmogaus lais-vė yra nepaneigiamą. O kas yra laimė? Laimė savo giliausia pras-me yra žmogaus dvasios nuolati-nis harmoningas ir gilaus pasi-tenkinimo stovis. Ji yra žmogaus dvasios spontaniškas veiksmas kaip ir laisvė arba meilė, todėl laisvė, laimė ir meilė viena kitos neišskiria, bet viena su kita yra tampriai susietos, jog be laisvės negali būti laimės.

3. Kame yra „Didžiojo Inkvizito-rius“ modernumas?

Kaip Maceina labai ryškiai sa-vo knygoje parodo, inkvizito-rius tragizmas glūdi keliu, visai paprastų tiesų nesuvokime. Jis mano, kad viską galima pasiekti autoritetu, tvirta organizacija ir jėga. Jis nemato, kad tikėti ne-galima priversti, kad jėga negali-ma sukurti tobulo tvarkos ir ne-galima panaikinti nuodėmės. Šia prasme inkvizitoriaus filosofija yra visai moderni ir aktuali, to-čia moderni ir aktuali, kad ją be jokio pakeitimų galima sudėti į kiekvieno komunisto burną ir širdį. Komunistai, kaip ir Didy-sis Inkvizitorius, nori žmones pa-daryti laimingus tik prievarta, nors iš tikrųjų tai gali įvykti tik laisvėje ir meilėje. Bet laisvę in-kvizitorius atmeta ir tyčiojasi iš jos. O tai daro ir komunistai. Bet meilės ir pasigailėjimo skelbimas Kristaus vardu neminimas, kaip ir komunistai apie tai nenori nė girdėti. Todėl galima sakyti, kad Didysis Inkvizitorius iš tikrųjų nėra ispaniškas, bet rusiškas ti-pas.

Taip, kaip inkvizitorius apibū-dina žmonių minią, yra būdin-gas rusų minios apibūdinimas: iš vienos pusės, ji triukšminga, iš-didi, sukilėliška, iš antros pusės, ji nuolanki, ant kelių besiklau-pianti ir rankas bėkiauojanti, to-kie yra rusai. Dirbti pamažu, kantriai, gerinti ką nors žingsnis po žingsnio, kurti ką nors ilgai, tam rusai yra nepajėgūs. Jie nie-kina tokį darbą, jiems tinka spresti problemas jėga.

Visos šios prievartos režimo žy-mės yra aiškiai apibūdintos in-kvizitoriaus kalboje, kaip tai sa-vo knygoje parodo Maceina. Iš tik-ro inkvizitoriaus ideologija yra susieta su jo fanatiškuoju tikėji-mu padaryti laimingą žmonių minią prievartos keliu. Žvelgiant

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Atostogose
Reikalui esant prašoma kreiptis pas Dr. Taurą — telefon. PR 8-1223.
Tel. — 925-5555

DR. S. GEŠTAUTAS
Nervų, emocinės, šeimoms problemos
2624 West 71st Street
Valandos pagal susitarimą
Tel. — 925-5555

DR. REGINALD CIENKUS
TEL. — 788-3950
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6250 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., antr., ketv., ir penktad. 9 val. ryto iki 12 val. diena ir nuo šeštadienio 9-12 val. diena
Emergency tel. — 788-3951
2 val. popiet 1 iki 8 val. vakaro.

DR. REGINALD CIENKUS
TEL. — 788-3950
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6250 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., antr., ketv., ir penktad. 9 val. ryto iki 12 val. diena ir nuo šeštadienio 9-12 val. diena
Emergency tel. — 788-3951
2 val. popiet 1 iki 8 val. vakaro.

DR. REGINALD CIENKUS
TEL. — 788-3950
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6250 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., antr., ketv., ir penktad. 9 val. ryto iki 12 val. diena ir nuo šeštadienio 9-12 val. diena
Emergency tel. — 788-3951
2 val. popiet 1 iki 8 val. vakaro.

atgal į tą modernųjį komunizmą, visa jau pramatyta inkvizitoriaus atvaizdavime. Viskas jau čia du-o-ta: didelis veiklumas vieton sva-jojimo, fanatiškas tikėjimas į sa-vo dalyką, ne į Dievą, negailės-tingas niekinimas žmonių mi-nios ir prievartinis jos varymas į žemės rojų, naikinimas jų tūk-santais. Panašiai ir inkvizito-rius juos degina ant laužo.

Dostojevskis, kaip ir kitais at-vejais, savo didžia šviesiaregyste yra pramatęs ir atvaizdaves tai, prie ko jau tada matomos rusų

PR 8-5229-4
DR. ANNA BALIUNAS
AKU, AUSU, NOSIES IR GERKLES LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akusherija ir moterų ligos
Ginekologinė chirurgija
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-4446
8007 W. 83 Pl., Justice, IL, 599-0500
Pirmia ligonius pagal susitarimą, jei neatsiliepią, skambinti 874-8012

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAUPIMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
840 Summit Street
Route 58 — Elgin Illinois
Tel. ofice HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2424 West 71st Street
Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet, antr., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
TEL. GR 4-3400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antr., ir penkt. 10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Res. PR 8-6060
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė — Nervų ir Emocinės Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezd. tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2676
Valandos pagal susitarimą. Jei neatsiliepią, skambinti: 841-5000.

Tel. — HE 3-5893
DR. A. B. GLEVEČKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akų Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofsio telefon. PR 8-2230
DR. JANINA JAKSEVIČIUS
JOKIA
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antr., ketv., ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Res. GA 3-7278
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
8844 West 63rd Street
Val. kasdien nuo 1-4 p. p. ir 5 iki 8 val. Trečd. ir šeštad. uždaryta

Vid. telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7. Trečd. ir šeštad. tik susitarus.

Tel. ofsio ir buto Olympe 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 5-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienį.
Šeštadienis 12 iki 4 val. popiet

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val. pirmad., antr., ketv., ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak., šeštad. 12-3 val. p. p. o trečd. uždaryta

Tel. REliance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val. pirmad., antr., ketv., ir penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8 val. vak., šeštad. 12-3 val. p. p. o trečd. uždaryta

gyvenimo savybės nuves juos ateityje.

A. Maceina savo knygoje „Di-dysis Inkvizitorius“ labai nuosek-liai, originaliai ir pagrįstai apgy-nęs Kristų prieš inkvizitoriaus puolimus, tuo pačiu apgina krikš-čionybę prieš komunizmą. Kiek-vienas, perskaitęs Maceinos „Di-dijį Inkvizitoriu“, ras labai daug stipriai įtikinančių motyvų, bei pagrindo apsispręsti už Kristų, apsisprendimo paskatinime ir įti-kinime yra didžioji A. Maceinos knygos vertė. Šia prasme jo kny-ga yra moderni ir aktuali šian-die, kada inkvizitoriaus grėsmė tokia didelė knyga padeda kiek-vienam šią grėsmę suprasti, į ją įsigilinti ir jai pasipriešinti.

DR. NINA KRAUCEL
KRAUČELIONAITĖ
AKUŠERIJA IR MOTERŲ LIGOS
2750 West 71st Street
Tel. 776-8717, neatsiliepius skambinti 846-3900. Valandos pagal susitarimą

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7154 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 3 v. popiet. Trečd. ir šeštad. nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.

Ofsio telefon. HE 7-1118
Rezd. telefon. — 339-2919

Ofsio HE 4-1818. Res. PR 8-9807
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave. kampas)
Val. pirmad., antr., ketv. ir penkt. nuo 8 iki 7 val. p. p.
Tik susitarus.

Tel. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKŲ LIGOS — CHIRURGIJA
ofsio:
111 N. WABASH AVE.
4300 N. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 787-5149
Tikrina akis. Pritaiko skiautis ir „contact lenses“
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATO CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val. antr., nuo 1-4 popiet ir ketv. nuo 5-7 vakaro
Ofsio tel. 776-2330; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofsio tel. HE 5-4416
Rezd. GR 4-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 1 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7-8 v. vak. antr. ir penkt. nuo 1-8 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofsio ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PProspect 8-1223
Ofsio val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 3 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8 v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kita laliku pagal susitarimą.

Ofsio tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antr., ketv. ir penktad. 2-5 ir 6-7 — iš anksto susitarus.

Tel. PProspect 6-0400
DR. ONA VASKEVIČIUS
(VARKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6643 South Albany Avenue
Val.: Pirmad. 6-8 p. p. antr., 2-5 p. p. penktad. ir šeštad. 2-4 p. p. Kitom dienom tik skubiu reikalu, susitarus.

Tel. Ofsio PR 8-6446
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-5 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą.

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofsio tel. 767-2141; namų 626-4866
Val.: pirm. antr. ketv. 1-5 ir 6-8, penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą.

KOMETŲ POPURI

(Atkelta iš 2 pusl.)

des atsakydavo: "O, vargas, Montaigne apiplėšė mane. Atėmė iš manęs mano tryliktoją kometa". Bet susigriebęs, kad užuojautą pareikšta dėl žmonos mirties, o ne dėl netektosios kometos, ir kad žmonos, ne kometos reikėtų liūdėti tardavo: "A, vargšė moteriškė". Ir vėl toliau grauždavosi dėl kometos.

Kitas fenomenalus kometų ieškotojas buvo Pons, dirbęs beveik tuo pačiu metu, kaip ir Messier. Jis nebuvo joks specialistas, tik Marselio observatorijos durininkas. Observatorijos direktorius jį paskatino, patreniravo ir Pons greitai pagarsėjo. Drauge su Messier jis laikomas sistematinio kometų ieškojimo pionierium.

Daug kas yra girdėjęs apie garsumą XVIII a. astronomą Lir William Herschel. Bet mažai kas žino apie jo seserį Koroliną. O ji buvo pirmoji moteris, kometų ieškotoja. Ji surado aštuonias kometas ir susidarė tais laikais europinę kometų specialistės reputaciją. Po jos mirties tarp pasilikusių jos užrašų, popierių, buvo rastas mažas, gražus pakietėlis, kuriame buvo įpakuoti jos atkastų kometų duomenys. Ant pakietėlio buvo užrašyta: "Bills and Receipts of my Comets".

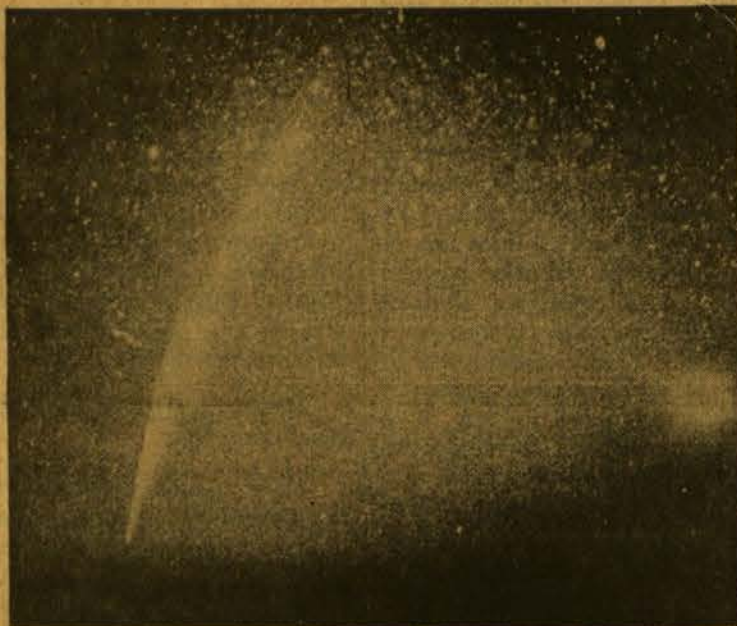
Pagaliau kometų ieškojimas taip išpopuliarėjo, kad Danijos karalius Fredrikas VI-sis 1835 m. įsteigė aukso medalį teleskopinių kometų atradėjams. J. R. Hind yra vienintelis anglas, gavęs tą medalį. Jį gavo ir amerikietė moteris astronomė Maria Mitchell, suradus kometa 1847 metais. Kitais metais šių medalių teikimas buvo sustabdytas. Bet medalius ėmė teikti Vienos Mokslų akademija ir teikė juos iki 1880 metų.

Po to turtingas amerikietis dr. H. H. Warner ėmė teikti pinigines premijas, po 200 dol., už kiekvieną naują JAV-se arba Kanadoj surastą kometa. Doleris tais laikais buvo didelis pinigais, tad ir entuziastų ieškotojų buvo daug. Prof. W. H. Brooks gavo 20 premijų už 20 surastų kometų, prof. E. E. Barnard apdovanotas už 19 kometų, Perri-

ne 13, Swift 11. Po kurio laiko premijos nutrūko. Bet štai kitas turtuolis amerikietis J. M. Donohue 1890 metais pradėjo teikti bronzos medalius.

Ryšium su minėta Warner premija, štai įdomus prof. E. E. Barnard nuotykis. Savo autobiografijoje jis rašo, kad jam buvo sunkūs laikai apie 1879 ir 1880 metus. Paskutinėmis savo santuokomis tada įsigijęs mažą teleskopą ir ėmęs medžioti kometas. Nesisekė. Vis metai prabėgo, bet kometų nė vienos. "Pašvilpk", anot Hermio. Bet štai paskelbta Warner premija. Greit po to Barnard pačiupo kometa ir gavo 200 dolerių. Nusipirko sklypą toli už miesto ir, užtraukęs mokyklą, pasistatė namuką, kur įsikūrė drauge su žmona ir motina.

Nelengva buvo verstis entuziastingam astronomui. Reikėjo nuo ryto iki vakaro sunkiai dirbti, kad galėtų pragyventi ir išmokėti namą, o likusias paros valandas teko praleisti, ieškant kometų. Su baime, netikrumu ir plona kišene laukė astronomas pranešimo, kada reikės pasiųsti pirmąjį imokėjamą. Bet kai pranešimas atėjo, danguje pasirodė mažą kometa, o su ja ir premija — 200 dol. Ir taip prieš kiekvieną mokėjimo pranešimą, tartum

Šeštoji 1970 metų kometa, 1970f, Zodiako šviesoje. Šią kometa nepriklausomai surado trys asmenys, tad ir kometa vadinama White-Ortiz-Bolelli. Graeme L. White tuo metu buvo 22 metų amžiaus universiteto studentas Australijoje, Emilio Ortiz prancūzų lėktuvų kompanijos antrasis pilotas, pastebėjęs kometa, skridamas 70 raketiniu lėktuvu viršum Indijos vandenyno, o Carlos Bolelli, astronomas, surado ją Čilėje.

aukso žaisis pasirodydavo kometa, igaalindama laiku išmokėti namą. Galima sakyti, kad kometos pastatė Barnardui namą!

Už dešimties metų, t. y. 1984-ųjų pabaigoj vėl turėsime kometinį spektaklį. Grįš atgal garsioji Halley. Tiek tūkstančių metų grįždavo, niekad nepavėluodavo, tad reikia tikėtis, kad ir dabar laiku prisistatys. Gal ir spektaklis bus išpūdingesnis, negu Kohouteko. Bet nesiimkim pranašauti. Tačiau būkim tikri, kad, jei artėjant, kils didžiulės lenktynės visam pasauliui, kas pirmasis ją pastebės. O kas bus pirmas, tas plačiai pagarsės. Visi laikraščiai rašys, televizija rodys, panašiai, kaip pernai apie dr. Tubos Kohoutek. Yra didelė galimybė, kad tas pirmasis gali būti mėgėjas.

Sakysite, šaunu pro šalį, perdedu? Nemanau. Yra tam istorinis precedentas. 1758 metais profesionalai užsimušdami teleskopais ieškojo artėjančios Halley kometos. O ją Kalėdų dieną pirmasis pastebėjo paprastas ūkininkas, vokiečių Palitsch, astronomijos mėgėjas, gyvenęs Prohlis kaime netoli Drezdeno. Jis vakarais, po dienos darbų, kiemo vidury pasistatęs savo teleskopą, mėgdavo pasižvalgyti po padangę. Bet prieš žiūrėdamas per teleskopą, jis turėdavo paprotį pirma nuoga akimi apieškoti

žvaigždynus. Gal dėl to buvo manoma, kad Halley kometa jis pastebėjęs nuoga akim.

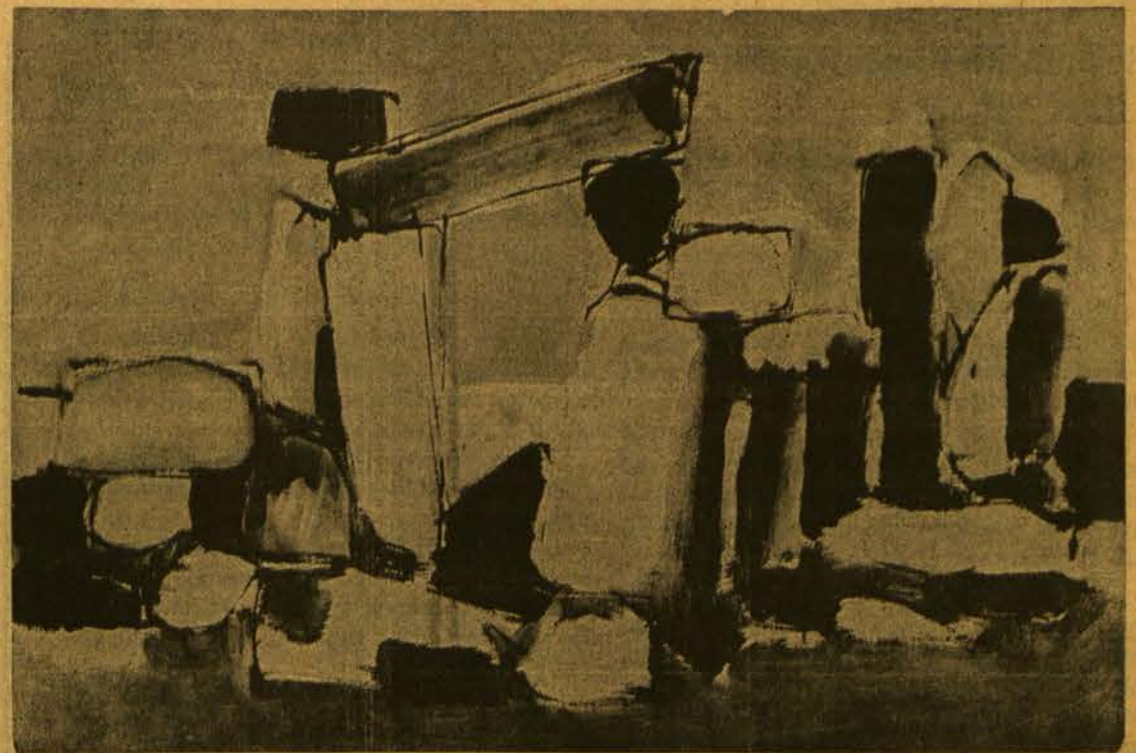
Na, bet tai buvo prieš porą šimtų metų. Šiais laikais moderni technologija į aukštybes iškėlė profesionalą su jo milžiniškais teleskopais, fotografine technika, raketomis ir net dirbtiniais satelitais. Tad svarstyklės lyg ir pakrypo profesionalo naudai. Iš kitos pusės, šių dienų mėgėjas irgi apsišarvavęs gana tobulomis priemonėmis ir nedaug nuo mokslinės pažangos atsilikęs. Turi šansų ir jis pagriebti Halley už uodegą.

DR. K. JURGĖLA — SUKAKTUVININKAS

Istorikas, Amerikos Balso lietuvių skyriaus vadovas dr. Kostas Jurgėla birželio 22 d. sulaukė 70 m. amžiaus. Gimęs 1904 m. birž. 22 d. Elizabethe, N. J. Jaunatvę praleido Lietuvoje, buvo veiklus skautas, įsteigė pirmą skautų žurnalą Skautą. Lietuvos kariuomenės savanoris, Klaipėdos sukilimo dalyvis. Baigęs teisės mokslus, buvo Lietuvos gen konsulato sekretorius New Yorke, vertėsi advokatūra, buvo Lietuvių amerikiečių informacijų centro direktorius. Lithuanian Bulletin redaktorius. Fordhamo universitete 1954 m. gavo daktaro laipsnį, parašęs disertaciją apie Lietuvos ir JAV diplomatinį santykių užmezgimą. Buvo veiklus vyčiuose, Altoje, Baltic American Society pirmininkas, Lietuvių kultūros instituto tarybos narys. Yra parašęs stambų 544 psl. veikalą History of the Lithuanian Nation, veikalą apie Žalgirio mūšį, knygą apie 1863 m. sukilimą ir daugybę istorinių studijų.

SOLZENICINO KNYGA TARP LABIAUSIAI PERKAMŲJŲ

Jau beveik mėnuo laiko kaip A. Solženicino knyga "The Gulag Archipelago" yra labiausiai perkamųjų knygų tarpe. Praeitą savaitę savo pareikalavimo gausumu ji užėmė antrą vietą tarp visų knygų.

Albinas Elskus

Pajūrio uolos

Jonas Zdanys

PRIEBLANDA

Šviesa tuojau nusileis
ten
prie kranto
kur skersvėjai pučia

ten prie seno vandenyno
kur paukščiai skrenda
sekdami aštrias gaidas
ištempe savo juodus snapus

ten kur miglos išsiveržia
iš tamsumos
kur bakia skamba
ir bangos plakasi

Sustok, palauk
man jau gana
turės viskas šitai pasibaigt

saulėlydis ant veido
jūra mėlyna ir geltona
flankos stačios uolos
karštos ir raudonos

ATVYKIMAS

Kokie paukščiai
mirė šitam smėly;
kokios jūros žvaigždės
mirkauėjo saulėje?

Kiautukai sukrauti krūvom,
žuvėdros ir dumbliai
ant jūros,
kur bangos muša,

o mes,
lipdami kaip sraigės
ant šlapios uolos,
slystam, nežinodami,
kam mes čia atvykom
ir kaip.

RAUPSUOTASIS

Užburti varpai skamba gatvėse,
ir krenta, nutrenkti, kaimo nebyliai.
Prašnu.
Jų akys blizga negyvat.
Mano juodi raiščiai
plazdena kaip vėliavos vėtroj.
Išsitempęs rėkiu, —
Žiūrėkite, aš tiktai aš!
Bet niekas negirdi.
Mano balsas vis kabo,
kaip aidas, tarp sulaužytų kaminių.

IŠ EILĖRĄŠČIO
"NAKTIŠS SVAJONĖS"

Besągyginis pasidavimas —
mūsų vienintelė dovana pasauliui, —
taip mus mokinio.
Nieko kito neatsimenu.
Aš irgi stoviu audroje,
kaip medis, be šaknų.

*

Vakar naktį Dievas įkišo ranką
pro atdarą miegamo langą
ir švelniai palietė mano veidą.
Pabudau
ir, manydamas, kad lauke
stiprus vėjas pučia,
tą langą uždariau.

Reportažas apie astrologiją

EDUARDAS CINZAS

Ripas sustojo prie redakcijos durų ir patrynė delnu kaktą: kažkas buvo ne taip, kažko trūko šiam rytui. Jis apsidairė saulės nuskaidrintoje gatvėje, pasirausė kišenėse, bet negalėjo prisiminti, ką pamiršo. Pagirangoje galvoje užėję ir braskėjo kaip sename malūne, troškulys degino perdžiūvusią burną. Stiklas raudonojo nuplautų šleikštumą, susstatytų daiktus į savo vietas. Tačiau žvilgtelėjęs į laikrodį, tik atsiduso ir stumtelėjo duris.

Tas prakeiktas senis baigia išprotinti mane, — marmėno jis bėgdamas laiptais. — Dar keletas tokių antpuolių, kaip praėjusią naktį, ir aš ateisiu darban su naktipuodžiu ant galvos.

Savo darbo kambaryje surado pusiau nugertą raudonojo bonką. Vienu užsivertimu ištuštinęs jį, užsirūkė ir atsisėjo prie lango. Pamatęs gatvėje savo raudoną autovežimį, jis prisiminė, kad pamiršo raktelį duryse.

Kas jį vogs, tą seną dėžę, yra geresnių, — raminosi. — Žiū, aš pradėdau pokalbiuoti su savim.

Praėjusią naktį grįžo gliliai įdrėkęs, bet nepermirkęs. Bent taip manė jis, Kristė kitą galvoje. Ji spurdėjo ir aikčiojo prieš kiekvieną kryžkelę.

Pristabdyk! — šaukė. — Nesiveržk pro geltonas šviesas! Ir kaip aš, kvallė, patikėjau, kad tu negirtas?

Jis mieliai būtų ją išlaipinęs, taip įsipoję su savo patarimais, bet prisiminęs, kad jau trys savaitės naujame bute mėtosi lagaminai, pižamos ir visos kitos viengungiškas šlamštas, tik sukąsdavo dantis.

Ripas perlaūžė degtuką, sutrupino jį ir nusiviedė į kampaną. Kiek buvo išgerta vakar? Ne, jis negalėjo prisiminti, atmintis prakskydo, geriant "paskutinį stiklą" su Mikelsonu. Paskui jie nuvyko pas Kristę, valgė kilaikiai parūgštintus makaronus ir vėl gerė "paskutinį stiklą iš paskutiniosios bonkos". Tačiau naujojo buto savininkas žinojo, kiek Ripas išgėrė, pasakė tiesiai į akis, tarsi būtų dalyvavęs žaidime.

Ripai Kumarai, vėl pareini su saulėtekiu! — šaukė jis. — Trys bonkos raudonojo pilve ir mergaitė prie šono!

Jie sustingo ant laiptų, pritrenkti riksmo ir gėdos. O tas velnio senis stovėjo buto duryse, baksnojo pirštu į žadintuvą ir griaudė:

Ripai Kumarai, ar tu žinai kiek dabar valandų? Trečia valanda ryto, ponas žurnaliste! Septyni nuomininkai miega, kaip ir kiti padorūs žmonės, tik tu vienas, Ripai Kumarai, tik tu vienas parsitrenki su saule.

Aš pasmaugsiu jį, — sudejavo Ripas. — Kiekvieną naktį šitaip... Kristė ramiai apsiavė batelius ir nuėjo laiptais į viršų. Ripas nusekė paskui, baimindamasis, kad tikrai ne-

pasmaugtų senio. O jis, net pajudėjęs nuo Kristės tyčia trenkiančių žingsnių, pripuolė prie laiptų.

— Sekančiai naktį patiesiu kilimą panelei, — šnypstė. — Raudoną kilimėlį su geltonomis rožytėmis, kad kojelių nepamuštų. Išsikraustyk, Ripai Kumarai! Išsikraustyk per dvidešimt keturias valandas!

Laiptų aikštelėje Kristė bakstelėjo pirštu kakton ir paklausė.

— Jam trūksta?

— Nieko jam netrūksta, — garsiai atsakė Ripas, žinodamas, kad senis klausosi. — Žmonės kalba, kad vaikystėje jam įkando gyvatė, todėl ir spjaudosi nuodais.

Senis neteko žado. Jis bandė surikti, vėl iškeikti Ripą, bet tik paglostė suskaudusią krūtinę ir nusivduliavo į savo duris.

Tačiau žaidimas nepasibaigė. Atrodė, kad jis stovėjo ant kėdės ir lazda trankė lubas. Perėjus jiems į kitą kambarį, senis nusinešdavo kėdę, užlipdavo ant jos ir vėl pradėdavo stūksenti. Po pusvalandžio Kristė pradėjo verkli, susirinko savo niekelius ir išbėgo. Ripas ilgai sėdėjo ant lovos ir klausėsi velnio — keršytojo šnabždesio, paskui išjungė šviesą ir pasakė:

— Užmušiu!

Kažkas pasibeldė į duris. Ripas krūptelėjo ir suriko:

— Neužrakinta!

Iėjo dešimtojo puslapio redaktorius Diubarkas. Spustelėjo Ripo delną, pašnairavo į užmirštą ant stalo butelį ir paklausė:

— Susiriejai su žmona, kad toks perkaltės?

— Lyg nežinotum, kad nevedęs, po velnių! — keiktelėjo Ripas. — Atskaityk pamokslėlių už pavėluotą pusvalandį ir sakyk, ko atėjai?

Diubarkas prisėdo ant stalo kampo ir išskleidė atsiņestą laikraštį.

— Vakarinei laidei reikia reportažiuko, — taikiai pasakė jis. — Tu padėk man apsispręsti: apie vedybas, ar — astrologiją?

— Astrologiją! — nusprendė Rifas. — Ta pačia proga sužinosiu, kada mirs mano buto savininkas.

— Na, tai pirmyn! — Diubarkas padavė skelbimų puslapį, kuriame savo antgamtiškas galias ir pranašavimo dovaną turinčios moterys ieškojo kvailių. — Pasirink, kuri tau patinka.

Ripas peržvelgė puslapį ir bakstelėjo pirštu į gražiausią snukutį.

— Kiromantė — astrologė Izarė, — skaitė. — Iš kartos į kartą perteikiamos Egipto, Indijos išminčių paslaptys.

Jis pakėlė telefono ragelį ir išsuko numerį.

— Astrologė Izarė, — atsiliepė švelnus balsas.

Ripas pristatė savo laikraštį ("... plačiai skaitomas, net užsienyje žinomas...") ir prašė pusvalandžio interviu.

— Atvykite, ponas žurnaliste, — šiureno balselis. — Tiesą pasakius, aš jūsų laukiu.

— A! — apsimetė nustebęs Ripas. — Sapnavote?

— Kas pasakys, kas išaiškins minčių sklaidimo paslaptis? — atsiduso astrologė. — Taip, šį rytą jau žinojau, kad mane aplankys vyras raudoname autovežimiu.

Ripas nuėjo prie lango, žvilgtelėjo į savo raudoną autovežimį ir susirūpino.

— Išsina, kad jūsų stiklo gaublys ir spalvas rodo?

Minutėlė buvo tylu, paskui vėl pasigirdo tas švelnus balsas:

— Štai... matau... gaublyje ryškėja vyl-

do bruozai. Jie dar neaiškūs, bet jau galiu pasakyti, kad jūsų plaukai tamsiai rudi, o akys pilkos.

— Kaip ir daugumos galų, — nepasidavė Ripas. Nedidelio ūgio, ispanų — flamų mišinio veidas?

— Tai kitas žmogus, ne tas, kurį matau gaublyje. Jūs — aukštas, liesas, stamboka vyno gėrėjo nosim ir keturkampe ruda barzdele.

Ripas pasižiūrėjo į ragelį, paskui permėtė jį į kitą delną: pradėjo sverti ranką.

— Tik nepasakykite pavardės: apalpsiu.

— Žmogaus pavardė neturi reikšmės, pone, — nusijuokė aiškiaregė. Bet, palaukite... jūsų pavardės ir vardo raidės yra R ir K?

Ripas išsižiojo. Diubarkas, kuris klausėsi pokalbio, pradėjo dusti ir paraudo, kaip vėžys. Kurį laiką jis žiūrėjo į Ripo išplėstas akis, paskui pradėjo žvengti, kaip pavasarį užuodęs kumelulikas. Ripas padėjo ragelį, patrynė delnais suprakaitavusią kaktą ir nusijuokė.

— Žiū, — nusistebėjo, — net prakaitas išmūšė. Tai tu sugalvojai pagąsdinti mane?

— Aš, — prisipažino Diubarkas. — Prieš tavo atvykimą skambinau jai ir mes susitarėme pagudrauti.

— O kas tau pasakė, kad aš pasirinksiu Izarę, o ne kurią kitą?

— Šitoje raganų galerijoje Izarė gražiausia. Žinant, kad tu labai mėgsti gyvą grožį, buvo aišku, į kurią bakstelėsi pirštu.

— Eik po velnių!

— Einu. O tu — pas Izarę. Ir nepamiršk, kad mano puslapiai reikalingas reportažas apie mūsų miesto raganas. Ne rytoj, ne po ryt, o šiandien, dvilyktą valandą!

Raganos, kaip Diubarkas sakė, namelis buvo apaugęs vijokliais ir su stikliniu, tur-

(Nukelta į 4 pusl.)

Reportažas apie astrologiją

(Atkelta iš 3 pusl.)

būt, žvaigždės stebėti bokšteliu ant stogo. Atrodė, kad Izarė gerai pažinojo žmones: namelis buvo įsipažinęs tarp uosto darbininkų kvartalo ir miškelyje išsibarsčiusių mažburžujų vasarnamių. Buvo aišku, kad jūrininkų žmonos ir merginos dažnai atėdavo sužinoti, kaip sekasi jų klajokliams, o ponutės išgirsti apie ateityje laukiančius meilės nuotykius.

Tamsia tunika ir skaisčiai raudonu turbanu seniolas atvedė jį į Izarės darbo kambarį ir tyliai uždarė duris. Kada Ripo akys apsidrėgė paslaptingoje prietemoje, pamatė užstaltę stovinčią žmonių ateities žinovę.

Iškil, vykusiai pritaikyti įglaudžiu su-tvirtinta krūtinė, jaunuliškai skaidrios, bet kartu ir kiaušiai smėlingio žvilgsnio akys egiptietiško rudumo veide. Gudri, senstanti moterėlė, kurios ypatingai jautrūs pojūčiai pačiupdavo klientą jau prie durų ir, tur būt, neklaidingai apspresdavo amžių, polinkius, socialinę padėtį. Rytietiška balda apstatyto kambario nejaukumą švelnino rausvai šviečiantis stiklo gaublys ant stalo.

Ripas klausinėjo ir rašė atsakymus knygelėje. Izarė papasakojo apie savo egiptietiška kilmę, vaikystėje išryškėjusią pranašavimo galia, „šventas keliones“ po Indiją ir Egiptą, žmones, kuriems išpranašavo ateitį. Pasisakė, kad yra netekėjusi (beje, turi dukterį, kuri gyvena kažkurioje Indijos šventykloje ir, laikui atėjus, kada pasijus švart, sukaupusi savyje visą romiųjų guru išmintį, pakeis motiną kilniam darbe) nevalgo mėsos, kiekvieną naktį stebi žvaigždes, ir visa kita bla-bla. Kada jie pasirašė pokalbio nuorašą, Ripas pakilo.

— Išgersite stiklą šampano, — pasiūlė Izarė.

— Mielai, — vėl atsakė Ripas. Turbanuotasis senis atnešė ledų kibirėlyje įstatytą šampaną ir vėl dingo. Jie nugėrė po gurkūnį, nusišypsavo, bet pokalbis nebesimezgė.

— Diubarkas sakė, kad jūs netikite mūsų galia išpranašauti ateitį, — staiga nusišypsavo Izarė. — Todėl, kad esate įsitikinęs, jog visa tai paprasčiausia apgaulė, ar — bijote ateities?

— Mano ateitis apspręsta socialinės apsaugos ministerijoje, ponai.

— Taip, žinoma... — sutiko Izarė. — Na, o rytą, sekanti diena, kurioje jūs galite sutikti laimę ar nelaimę?

— Rytą, poryt, po dviejų mėnesių — tas pats žaidimas: darbas redakcijoje, apilėstų bankų lankymas, galavietės, grumtynės su diplomatu saugais.

Ji negėrė, bet mieliai pilstė į Ripo stiklą. Pagirios sklaidėsi, nuotaika kilo. Net ta sensanti moterėlė pradėjo gražėti!

— O jeigu aš išpranašaučiau jūsų mirtį? Parodykite savo delną.

Ripas ištisė per stalą ranką. Ir mustebo pamatė, kad jo delnas išbraižytas, sukaptas giliais grioveliais.

— Lengvadarbio rankelė, — nusišypsavo jis. — Susiraukštelėjusi...

— Sulauksite gražios senatvės, — pasakė Izarė, vedžiiodama pirštą Ripo delne.

— Labai ačiū!

— Kankina kažkoks slogutis...

— Pinigų trūkumas, ponai.

— Netrukus mirs jums gerai žinomas žmogus.

— Mano buto savininkas!

Vėl įėjo tylenis. Šį kartą jis atsinešė juodą dėžutę ir padėjo ją ant stalo.

— ... vienuoliktą valandą jūs turite atlikti... — susnabždėjo jis į Izarės ausį.

Jam išėjus, Ripas pajuto, kad dabar jau laikas skubėti į redakciją. Tačiau išeiti nepavyko, Izarė atidarė dėžutę ir paklausė:

— Norite pamatyti, kaip nužudomas blogis?

— Labai įdomu, — prisipažino Ripas.

Prasidėjo pabaigos komedija su gyva rūpūje ir vaškine žmogaus figūrele.

Izarė paguldė ant stalo figūrėlę, užkėlė ant jos rūpūžę.

— Galvokite apie didžiausią rūpestį: aš jį nužudysiu, — pasakė ji. Ripas pasižiūrėjo į negražų gyvulėlį, į juodo metalo adatą ir šyptelėjo.

Izarė persmeigė rūpūžės petį, nukratė kraujo lašą ant figūrėlės, perlenkė ją ir įmetė į dėžutę.

— Be reikalo kankinate tą vargšę rūpūžę, — atsisuko Ripas.

— Ateitis parodys, — vėl šypsojosi Izarė. — Aš nužudžiau vienos klientės geismą padegti savo namą. Kiekvieną mėnesį ji užkasa šita vaško figūrėlę savo darbe ir — mira.

Tačiau ir jūs apie kažką pagalvojote, nors netikite mano „burtais“.

— Žmogus vis tiek žiaurus gyvuly, — galvojo Ripas, grįždamas redakcijon, — ta mo-

terėlė tik pajaukavo, o aš ir pagalvojau apie buto savininką“.

Redakcijoje mašinėlė perrašė reportažą, pridėjo daugybę klausukų, kuriuos taip mėgsta įvykių analizėmis peršerti skaitytojai. Atidavęs puslapius Diubarkui, nuskubėjo į redakcijos restoraną. Pamatęs prie bufeto stovintį technikinio skyriaus vedėją, apsidžiaugė.

— Baiminausi, kad reiks vienam atsipaigioti, — prisipažino. — O tu, broliu, sugalvotum ką nors nauja, visi seniai žino, kad, eidamas restoraną, nešiesi ir popiergalių pluoštą: skubu pas kurį redaktorių.

Vedėjas paglostė savo plikę, nusišypsavo ir pradėjo sklaidyti paskubomis sugriebtus lapus.

— Nagi mirčių skelbimai, — išsisėpė. — Ir pataikyk tu man! Ripas padėjo stiklą ir įsiklausė. Valandėlė galvojo, paskui brūkstelėjo keletą žodžių popieriaus lapelyje ir padavė vedėjui.

— „Su giliausiu liūdesiu pranešame, kad staiga mirė mūsų bičiulis, ilgametis Veteranų draugijos narys, Fronto ugnies kryžiaus kavaliere Zanas Fredmontas“, — perskaitė vedėjas. — Pavėlavai: popietinė laida jau spausdėvė.

— Almina Gražiausioji, dar vieną stiklą raudonojo šitam ponui!

— Km... Veteranų skelbimams visada teikėme pirmenybę, neaplenksime ir karžygio Fredmonta.

Ripas pasirėmė ant bufeto ir susisvajavo. Tai pašėlis senis, perskaitęs apie savo mirtį! Patrynė delnus ir nusišypsavo: gerai sugalvota! Šiaip ar taip reikės keltis kitur, tai nors paskutinį kartą atsikėręs už naktnius antpuolius. Ak, ak, kaip jis keiksis, kai kaimynai pradės klausinėti apie Zano Fredmonta mirtį... Taip, gerai sugalvota!

Sunkiai prastūmęs velniškai ilgą popietę, vakare jis išsinešė duobę kambarių butelį užkampio viešbutyje (gana privačių butų!), ir išvyko parsigabenti savo viengungis-ką mantą.

Prie gyvenamojo namo durų pamatė juodu kaspinu perristą vėlavą ir tamsiomis el-lutėmis seniokų būrelį.

— Kas atsitiko? — išsigando Ripas.

Seniai žvilgčiojo, kaip į priešą. Atrodė, kad jie nekentė jaunystės, kuri nepažinojo apkasų purvo, žaidų, kuriai Fronto ugnies medaliai ir gedulo raiščių suglausta vėlavą tebuvo tik suvalkėjusių senelių maskaradas. Pagaliau vienas kilstelėjo du pirštus prie kepurės ir atsakė:

— Mirė mūsų bičiulis Zanas Fredmontas. Šiandien, dvyliką valandą išėjo nusipirkti atliekų savo šuneliui ir suknūbo gatvėje...

Ripui atšalo veidas. Jis patrynė delnais skruostus, nurijo gerkle užkimusį gumulą, bet vis tiek neįsitikino, kad nesapnuoja. O seniolas pažėmė jo alkūnę ir nusivedė.

— Fredmontas ne kartą gyrė jus, — pasakojė drebančiu balsu. — Geras vaikinas, sakydavo, linksmas, mėgsta išgerti, bet geros širdies, kaip reta.

Apvilktas veteranų uniforma, su daugybe medalių ant atšalusios krūtinės gulėjo Zanas Fredmontas karste, Aplink stovėjo Fronto ugnies kryžiaus kavalieriai, senieji bičiuliai, kurie atskubėjo išlydėti į paskutinę kelionę.

— Vakar... — supapėjo Ripas. — Vakar... jis buvo gyvas...

— Atsisveikinkite, — pasakė vienas senis. — Palieskite mirusiojo kaktą, kaip pročiai reikalauja.

Ripas pajuto, kad kojos pasidarė sunkios kaip švininės. Ir krūtinėje buvo sunku, ir šventųjų žvakių prismalkintas kambario oras buvo sunkus, slėgiantis.

Staiga Zanas Fredmontas atsimerkė. Lėtai, lėtai pasikėlė pamėlę vokai ir dvi juodos akutės sužiūrėjo į Ripą.

— Ripai Kumarai, tai tu numarini mane savo laikraštyje? — pasigirdo šnypšiantis balsas? — Velnias paleido mane iš pragaros...

Ripas puolė į duris. Seniai išgarmėjo paskui jį. Priekyje bėgo negyvelis su stora lazda rankoje. Seniai stangė juokais ir spieję.

— Laikykite žmogžudį! Gaudykite žandiką!

Ripas atplėšė duris į gatvę, bet suklupo ant slenkstio. Staigiai seniai sučiuo jį, pakėlė ir nusinešė atgal. Pagulde į karstą, sukryžiuo rankas, įspaudė tarp pirštų šventoj Rapolo paveikslėlį ir užtraukė žuvusiųjų giesmę. Zanas Fredmontas šokinėjo apie karstą su iškelta lazda ir spygavo siaučiančio velnio balsu. Paskui jis nutilo ir įsižiūrėjo į Ripą. Visi nutilo ir žiūrėjo į karstą gulintį niekdarį. Karo daktaro antpečiais senis pažėmė Ripo ranką ir pasilenkė prie krūtinės. Kažkas kosėjo ir išsikosė negalėję, kažkas pūktė, kaip prakidęs garvežys, bet visi žiūrėjo į karstą gulintį Ripą. Kada daktaras atsitiesė ir atsiskūjo į išsigandusius fronto bičiulius, visi suprato, kad Ripas Kumaras mirė.

Jėga ne uniformiškume, o kultūriniame įvairume

Pokalbis su Illinois Circle universiteto kancleriu

Illinois universitetas pelnė nemažų simpatijų lietuviuose, taip draugiškai priėmęs lietuvių, latvių, estų mokslininkus, kai jie čia buvo šiemet surengę Baltijos kraštų studijų konferenciją. Daug palankumo tada parodė pats universiteto kancleris dr. Warren B. Chester, nemokamai leidamas naudoti universiteto patalpas ir dar suruošdamas vaišes konferencijos dalyviams.

Dr. Chester Illinois Circle universitetui vadovauja nuo 1971 m. Anksčiau buvo Minnesotos universiteto Technologijos instituto dekanas. Dr. Chester yra fizikas, baigęs Harvardo universitetą ir filosofijos doktoratą gavęs Rochesterio universitete. Studijas gilinę Olandijoje, buvo mokslinis attache prie JAV pasiuntinybės Londone.

Radau jį aukščiausių Illinois Circle universiteto rūmų 28-me aukšte, papuoštame moderniomis skulptūromis, su plačiais vaizdais į miestą. Pirmiausia išreiškiu pasigėrėjimą jo parodytu prielankumu — mūsų mokslininkų konferencijai.

— Buvo malonu tokią aukšto profesinio lygio konferenciją priimti, — kalbėjo jis. — Mes ją džiaugiamės. Mes žinome etninę grupių pajėgumą Chicagoje ir mums buvo malonu jų studijiniams reikalams universiteto patalpas pavesti.

— Kokia jūsų nuomonė apie tokių baltišku studijų ateitį?

— Tai, žinoma, ne mano sritis. Tačiau mūsų įstaiga su tokiu gausiu skaičiumi žmonių, kurie gimę Baltijos valstybėse, tokios studijos yra artimos. Mes patys stengiamės jas plėsti. Steigiamė vadinamą Ethnic Heritage institutą, kuris ruoš mokytojus etninėms grupėms, rengs jų kalbų dėstytojus, personalą net ir jų suaugusių etniniam švietimui. Įjungsimė į tą institutą jau turimus lietuvių, lenkų, rusų kalbų kursus.

— Gal būtų galima apskritai daugiau sužinoti apie tamstų mokslo įstaigą?.....

— Illinois Circle universitetas yra jaunas, bet jau gražiai išaugęs. Turime per 19,000 studentų, apie 1,200 dėstytojų ir apie 2500 pagalbinių personalo, dirbančių maitinimo, rūmų priežiūroje.

— Kurį savo universiteto departamentą laikytumėte stipriausiu?

— Gal tektų pirmą vietą suminėti Socialinės tarnybos departamentą. Paruošime jame socialinės srities darbuotojus, kurie čia gali gauti magistro laipsnį ir doktoratą. Bet gerai pastatyti ir kiti departamentai.

— Ar daug turite užsieniečių studentų?.....

— Taip maždaug apie 6-7 proc. Turime studentų iš Europos, Afrikos, pvz. Etiopijos.

— Ar yra atvykusių ir iš už geležinės uždangos?

— Formalios studentais pasikeitimo programos neturime, bet yra vizituojančių dėstytojų, pvz. iš Čekoslovakijos, dirbančių lingvistikoje, istorijos srityje. Bet turime mokslinio kooperavimo, mokslinių laimėjimų pasikeitimo programą.

— Ar yra jūsų universiteto profesorų, kurie būtų išvykę mokslo tikslais į Rusiją?

— Tiesioginiai pasiūlymai neturime, tačiau apie 100 mūsų profesorų kasmet gauna vadinamą sabbatical proga pasitraukti nuo dėstyimo ir kur nors pagilinti savo žinias. Mes netikrinamė, kur jie pasirenka išvykti. Pasiekia jie daugelį kraštų, gal būt, kad kurie ir Rusiją.

— Kokia jūsų nuomonė apie dabarties mokslo santykį su religija?

— Turime daug mokslo žmonių, kurie labai susidomėję mokslo filosofija, etikos klausimais, kurie rašė apie ryšius tarp mokslo ir religijos. Turime daug organizuotų religijų, kurios yra atviro mokslo tiesai. Mokslas dabar darosi abstraktus. Turime gerų mokslininkų katalikų, protestantų, žydų tikybos. Būvimas mokslininku netrukdo būti religingiu. Yra gausiai mokslininkų agnostikų, bet tai nereiškia, kad būtų konfliktas tarp mokslo ir religijos.

— Kalbama apie tokią moralinę desintegraciją Amerikoje. Kokia jūsų tuo klausimu nuomonė?

— Priklauso nuo to, kaip tą reikalą suprantame. Tiesa, Amerikoje reiškia daug atvirumo kalboje ir veiksmuose moralinėje srityje. Bet nebūtinai tai reiškia bloga. Viktorijos (Anglijos karalienės) laikais viešieji moralės dėsniai buvo griežti, bet pridengė nuo žmonių akių, klostėjos baisios korupcijos, nors kalboje, raštuose buvo daugiau susivarymo. Dabar turime kiek kitokias sąlygas. Žmonės gyvena daugiau koncentruotai, žinių perdavimas daug greitesnis. Bet kokie įvykiai greičiau pagarsėja. Kai aš stebiu savus vaikus, kai palyginu su gyvenimu savo jaunystės dienomis, mūsų dienų keliolikamečiai, sakyčiau, yra moralėsi negu mes savo jaunystėje. Jau ni paaugęsi dabar interesuojasi rimtomis problemomis. Tolerancijos mintis gili. Kur nors pasaulyje žmonės slėgias bėdas interuoja mūsiškius. Jaunimas mažiau toleruoja nesocialius dalykus. Mūsų studentai užinteresuoti būti naudingais, padėti kitiems. Nepamenu, kad taip būtų buvę prieš 20 metų. Gal dabarties jaunimas mus nustebina savo kalbomis, bet jie turi aukštą moralinį pajėgumą, siekia visuomenės pagerėjimo. Tiesa, jie nori turėti automobilius, bet atjaučia ir vaikus neturtingame gale.

— Kokį jums išpuolį daro lietuviai studentai?

— Mes nesame pravedę studijų universiteto lankytojų pagal studentų etninę kilmę. Galia apskritai pasakyti, kad mūsų studentų didžioji dalis nuoširdžiai dirba, yra stropūs, rimti, uolūs, ypač iš Rytų Europos, kur šeimose dar pirmas gauna universitetinį išsilavinimą. Jų tėvai senai jau pažangą moksle. Neseniai turėjome mokslo metų užbaigimo iškilmes. Susirinko studen-

— Tai puiki, jauna, auganti programa. Mes tuo domimės, net teikiame kai kurias pirmenybes. Mes suinteresuoti šią programą tęsti. Kelių savaitių laikotarpį tikimės gauti didesnę paramą iš etninės studijos vyriausybės skiriamų sumų.

— Kiek jums yra pažįstama Lietuva?

— Negalėčiau pasakyti, kad daug. Bet vis dėlto, eidamas aukštesnės mokyklos kursą, apie Lietuvą patyriau istorijos ir geografijos pamokose. Esu kilęs iš Rytų Europos, taigi tos srities man darosi artimesnės. Žinau, kad Lietuva yra okupuota.

— Ką patartumėte išvijos lietuviams daryti, kad atgautų Lietuvos nepriklausomybę?

— Politiniuose klausimuose mūsų pareiškimai yra rezervuoti. Žinoma, apskritai mes prieš bet kokią agresiją ir už tautų laisvę. Tačiau laikydamiesi neutralios linijos, mes džiaugiamės, kad mūsų universitete net ir esantieji arabai bei izraelitai nesuėina į konfliktą ir tos rūšies konfliktų neturėjome.

— O koks būtų apskritai jūsų patarimas išvijos lietuviams?

— Kaip galima labiau palaikyti savo tautinės kultūros bruožus, JAV jėga ne uniformiškume, o kultūriniame įvairume. To mes čia siekiame ir dėl to turime lietuvių programą. Mes siekiame, kad ir trečios, ketvirtos kartos čia gimusieji įstengtų palaikyti kontaktą su savo etnine kultūra, turėtų savo kalbos ryšį.

— Kokį jums išpuolį daro lietuviai studentai?

— Mes nesame pravedę studijų universiteto lankytojų pagal studentų etninę kilmę. Galia apskritai pasakyti, kad mūsų studentų didžioji dalis nuoširdžiai dirba, yra stropūs, rimti, uolūs, ypač iš Rytų Europos, kur šeimose dar pirmas gauna universitetinį išsilavinimą. Jų tėvai senai jau pažangą moksle. Neseniai turėjome mokslo metų užbaigimo iškilmes. Susirinko studen-

Dr. Warren B. Chester

tai, jų tėvai, dvasininkai, giminės. Mačiau, kaip visi interesuojasi studento mokslinė pažanga. Universiteto baigimas svarbus ne tik pačiam studentui, bet ir visiems jo artimiesiems. Mūsų universitetas neturi bendrabičių. Studentai daugiausia gyvena šeimose ir jų ryšys su šeima, su bendruomene didelis, o baigę pasilieka dirbti Chicagoje. Lietuviai priskaitytini prie tų uoliai besireiškiančių. Beje, universitete pradedame leisti dvikalbius biuletenius, — pažymėjo kancleris.

Visas pasikalbėjimas praėjo nuoširdžioje dvasioje.

Juozas Prunskis

MAZEJA STUDENTŲ

Paskutiniu laikotarpiu jaučiamas mažėjimas studentų JAV aukštesniose mokyklose. Liepos mėn. pradžioje JAV universitetuose ir kolegijose dar buvo apie 400,000 laisvų vietų. Priežastys — mažėjantieji gimimai, antra — seniau daugelis studavo universitetą, vengdami karinės tarnybos, dabar, įvedus savanorių kariuomenę, tas motyvas atkrinta. Pagaliau, pabrangus studijoms (privatiosiose aukšt. mokyklose metai kainuoja vidutiniškai apie 3,504 dol.), kai kurie tėvai nebeturi tiek lėšų ir siunčia jaunimą į amatų mokyklas. Be to — aukštųjų mokyklų tinklas buvo gal net per daug išplėstas.

A. TVERAS

LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBĖS

Pardavimas ir taisymas

2646 W. 66th St.,

Tel. REpublic 7-1941

Filomena sako...

KAS NETAUPO ATEICIAI, TAS NEŽIURI Į SVIESENĮ IR TINKAMESNĮ GYVENIMĄ.

Socialinis apdraudimas yra per mažas pragyvenimui. Augšti nuošimčiai mokami Chicago Taupymo bendrovės pridėjus prie Social Security, suteiks jums ramias dienas jūsų senatvėje, 5.25% ant pa-

prastų knygų, ir iki 7.5% ant sertifikatų.

Šį metų Chicago Taupymo bendrovė švenčia Aukštinį Jubilėjų ir turi laimėjimui - kelionę į Hawaii, Disneyland, Las Vegas ir daug kitokių laimėjimų. Atsilankykite.

CHICAGO

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

Kiškio pyragai mažiesiems

PETRAS JANULIS

Jonas Minelga, KISKIO PYRAGAI. Iliustravo Vanda Aleknie-
nė. Išleido JAV Lietuvių Bendruomenės švietimo Taryba 1973 m. Leidimą parėmė Lietuvių Fondas. Spaudė M. Morkūno spaustu-
vė Chicagoje. Leidinys didelio forma-
to. 72 psl., kainą \$3.50, gaunamas
ir "Drauge".

Lituanistinėse mokyklose mo-
kosi apie trys tūkstančiai vaikų.
Jie šiaip ar taip mokosi lietuviš-
kai, jiems duodama mokytis ei-
lėraščių, jie pasirodo motinos
dienos, tautinių švenčių minėji-
mui, jie dalyvauja organizacijų
parengimuose, taigi ir literatūros
jiems reikia, nors šiaip gal ir ne
visi tos knygos griebiasi. Moky-
kla šiandien yra pati didžioji mo-
kytoja skaitymo prasme, nes
nors tėvai ir negalėtų lėšų kny-
goms, vaikus priversti namuose
skaityti yra daug sunkiau. Mo-
kykloje vaikas dažnai be didelio
burbulimo žino, kad jis čia turi
mokytis skaityti lietuviškai. To-
dėl mokykla yra pati didžioji
knygų platintoja, ir tie kūrėjai,
kurie rašo vaikams, yra tikrieji
lituanistinio švietimo talkinin-
kai. Vienas tokių yra ir Jonas
Minelga, nuo seno rašęs vai-
kams, tačiau tik vėliau pateikęs
du eilėraščių rinkinius, tai pir-
miau "Labas rytas voverė", ir
šiais metais "Kiškio pyragus".

"Kiškio pyragai", didelio for-
mato leidinys, papuoštas tikrai
skoningom, vaikui tinkamom
Vandos Aleknieienės iliustracijom,
nemaža dovana mūsų deklamuo-
jančiam jaunimui. Dalis knygos
eilėraščių yra buvę mūsų peri-
odinėje spaudoje, dalis jau jų gi-
rėti salėse, vienokiuose ar kito-
kiuose parengimuose, tačiau da-
lis negirdėta, o svarbiausia, kad
jie visi yra vienoj vietoj. Tai la-
bai paranku mokytojams ir tė-
vams, o ir patiems vaikams, kai
reikia paieškoti eilių, ypač pro-
ginių.

Didžiausia Jono Minelgos stip-
rybė yra sklandus, tiesiog be
priekaišto eiliavimas, tačiau iš
kitos pusės tai veda į formaliz-
mą, ir dažnai mintis, kuri ypač
vaikams turi būti gana aiški, ne-
mažai nukentė. Sklandžiai ei-
liuodamas, poetas tiesiog bijo,
kad kur nors nenusišengtų skam-
bumai ir, to vengdamas, kartais
nuskriaudžia mintį:

Lietutis mulyja,
Palaisto lelija,
Jam stojus,
Vėl gojus
Bučiuoja saulėlė.

Mažajam skaitytojui bus ne-
aišku, ką ir kaip bučiuoja saule-
lė. Vaikas mėgsta konkrečius
vaizdus ir jų, nors tikrai skam-
bus, suabstraktinimas yra mažojo
skaitytojo sunkiau pagaunamas.
Tokių eilėraščių yra ir daugiau,
štai eilėraštyje "Vėjui":

Kai skridai pro uosį,
Manėme, — dainuosi,
Manėm, pūsi,
Ilgausi,
Dūda žilvintinė!

Atidžiau pagalvojus, vaikas ga-
li suprasti, ką reiškia, manėme
dainuosi, tačiau, nors ir labai
gerai skamba, "pūsi — ilgausi"
yra gana sudėtinga, o reikia, kad
viskas iš karto būtų aišku. Be
abejo, autorius norėjo, kad eilė-
raščių būtų skambus, sklandus.
Tenka pasakyti, jo noras yra pa-
girtinas. Šiandien vaikų spaudoje
taip daug matome eilėraščių, ku-
rie ne tik neskambūs, bet pilni
kirčio klaidų, savokų sumaišymų,
atitrauktinių minčių, kad už ma-
žesnius trūkumus Minelgai mes
linkime labai ir labai atleisti. Juo
labiau, kad rinkinyje yra daug ne
tik skambių, bet ir kaip krikščio-
nas aiškių eilėraščių. Jei Minel-
gai darėme priekaištų, tai tik to-
dėl, kad tokių priekaištų buvo
daryta dar anksčiau, ir autorius,

atrodo, nelabai j tai kreipė dėme-
si. Po šių pakartotinių užsimini-
mų, kas "Kiškio pyraguose" nėra
gera, norime pasakyti, kad kny-
ga iš esmės yra gera, kad joje
apstu daug gerų eilėraščių, kad
knygtė bus didelė lituanistinių
mokyklų ir tėvų talkininkė, tei-
kianti didiesiems paguodos ir
mažiesiems pramogos.

Rinkinyje yra šešiasdešimt ei-
lėraščių. Juose mes rasime visą
vaiko pasaulį. Čia ir Michigano
bangos, ir beisbolas, ir raketa, ir
mokykla, ir tėvynė, ir Marsas ir
katinėlis.

Pavyzdžiui:

I mokyklą traukiau,
Vasarėlės laukiau.
Jau ji čia
Man plačia
Skrybėlė mojuoja.

Arba:

Buvo vakaras,
Lynojo,
Dėdė Makaras
Žinojo,
Kad Vytenis ir Dalytė
Nuobodžiauja, ėmus lyti.

Nors rinkinyje labai daug to-
kių, pasakytume, žaidiminių, pra-
moginių eilių, bet nemaža patrio-
tinių. Jos dažniausiai ne tik ge-
rai parašytos, bet ir labai nau-
dingos tautinė ir pedagoginė
prasme. Ypač kai reikia vaikams
duoti ką nors deklamuoti. Nega-
lime nepacituoti vieno tokių ei-
lėraščių posmo, nors ne kartą
jau salėje deklamuojant girdėto:

Neužmiršk, neužmiršk,
Gintarėli,
Mūsų bočių žemelės
šventos,
Kur paskęsta žieduos vasarėlė
Prie Nevėžio, Dubysos,
Ventos.

Arba eilėraštis mamytėi.

Mamyt, mylėjai
Mane mažytį,
Kai buvo sodai
Baltai dažyti.

Nors čia gali vaikui ir nelabai
būti aišku, kodėl žali sodai bal-
tai dažyti, bet iš esmės posmelis,
kaip ir kiti to eilėraščio posmai,
yra geri, ypač deklamuoti moti-
nos minėjime.

Štai kaip gerai pagauta net to-
kia, rodos, proziška ir suaugusių-
jų tema, kaip persikraustymas.
Vaikai būna prisirišę prie vietų
gal net daugiau negu didieji, ir
todėl suprantamas toks posmelis:

Susėdom vežiman
Ir žiūrėjim — nuo skruosto
Nuliūdus Rasytė
Jau ašarą šluosto.

Apskritai, rinkinys gana dide-
lė dovana ne tik vaikams, bet ir
tėvams, ir mokytojams, ir įvairių
parengimų rengėjams. Tarp gau-
sių eilėraščių yra ko pasirinkti,
ir net tie eilėraščiai, kuriuose žo-
džio ekvilibristika uždengia min-
čių, daugiau pramokusių lietu-
viškai vaikams taip pat gali būti
įdomūs ir praturtiną jų vaizduotę.

Artėjant mokslo metų pradžiai,
reikėtų, kad leidinėlis susidomė-
tų ne tik tėvai ir mokytojai, bet
ir visi, kam dar kiek rūpi mūsų
mažasis lietuviukas.

MIRE NOBELIO LAUREATAS LAGERKVIST

Nobelio premija pagerbtas
švedų rašytojas Paer Lager-
kvist mirė liepos 11 d. Stockhol-
me, turėdamas 83 m. Savaitės
pradžioje jis buvo ištiktas apo-
pleksijos. Savo gyvenimą buvo
pašventęs humaniškumo idea-
lams. Jo drama "Korikas" 1933
m. perspėjo apie artėjantį kultū-
ros žlugimą. Jo romanas "Ne-
užanga" buvo analizė blogio
žmoguje, linkimo neapkęsti ir
naikinti. Jo autobiografinis ro-
manas "Realybės svečias" buvo
jo sūnuso Hanso dramatižuotas
televizijai.

Kirpėjas iš Jono Minelgos "Kiškio
pyragų", iliustruotų Vandos Aleknie-
nės.

Vienas didžiausių jo veikalų
— "Barabas". Tai literatūrinis
pavaizdavimas plėšiko, kuris bu-
vo paleistas, o Kristus — nu-
kryžiuotas. Ši knyga, išleista
1950 m., per trejus metus buvo
išversta į 34 kalbas. Stasio Vai-

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS
IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite perkdami čia
įvairių firmų foto aparatus bei
jų reikmenis. Pasinaudokite pa-
togių planų atidedant pasirink-
tus reikmenis ypatingai progal.
Pilnai užbaigtų foto nuotraukų
aptarnavimas. Atidara pirmą
ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. PROspect 6-8998
Chicago, Illinois, 60629

STANDARD FEDERAL... FINANCIAL FRIEND OF THE FAMILY

7 1/2% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* \$5,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.90% on interest accumulated for 1 yr.	7% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 4 Year Maturity YIELD INCREASES TO 7.35% on interest accumulated for 1 yr.
6 3/4% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 30 Month Maturity YIELD INCREASES TO 7.08% on interest accumulated for 1 yr.	6 1/2% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 1 Year Maturity YIELD INCREASES TO 6.81% on interest accumulated for 1 yr.
5 3/4% YEARLY	CERTIFICATE ACCOUNTS* \$1,000 Or More 90 Day Maturity YIELD INCREASES TO 6.02% on interest accumulated for 1 yr.	5 1/4% YEARLY	PASSBOOK SAVINGS Interest Paid to Date of Withdrawal YIELD INCREASES TO 5.39% on interest accumulated for 1 yr.

*A substantial interest penalty is required for early withdrawal.

STANDARD FEDERAL SAVINGS
4192 Archer Avenue (at Sacramento)
Chicago, Illinois 60632 — 847-1140

Celebrating our 65th year
Assets over \$200,000,000.00
Reserves over \$18,000,000.00
Member Federal Savings and Loan Insurance Corporation

noro ji išversta į lietuvių kalbą
ir 1952 m. išleista "Terros"; ga-
lima gauti "Drauge", kainą
\$2.25.

KULTURINĖ PROGRAMA ATEITININKŲ SENDRAUGIŲ STOVYKLOJE DAINAVOJE

Atsilankiusiems ateitininkų
sendraugių stovykloje, kuri vyks
Dainavoje nuo liepos 28 iki rugp.
4 d., rengėjai žada gausią inte-
lektualinę ir kultūrinę progra-
mą. Pirmadienį, VII 29, Ald.
Zailskaitė kalbės apie lietuvių
liaudies dainų dvasią ir istorinę
perspektyvą. Antradienį bus
prof. Kest. Skrupskelio paskai-
ta "Politinė filosofijos raida ir
įtaka šiandieninės visuomenės
apraškomis".

Trečiadienį kalbės kun. Kest.
Trimakas tema "Charakterio
kryptys visuomeniniame gyve-
nime". Vakare vyks Nijolės De-
dinienės pianino rečitalis ir Dan-
guolės Stončiūtės grafikos dar-
bų parodos atidarymas.

Prof. Leonas Sabaliūnas ket-
virtadienį kalbės tema "Nutari-
mai ir situacinė topografija —
porkalbis socialdemokratiškos pa-
tiesios pagalba". Vakare vyks
Jono Bogutos paruoštas skaidrių
— magnetofono montažas
apie poetą Joną Aistį

Penktadienį prof. Anatolijus
Matulis skaitys paskaitą "Solže-
nicinas: literatūrinės ir filosofinės
pažiūros". Ž. Bilaišytė, J.
Bradūnas, A. Kuolas, T. Pautie-
niūtė ir A. Pečiūraitė savo kūry-
ba dalyvaus jaunųjų literatų va-
kare.

Šeštadienį bus prof. Valters
Nollendorfs paskaita "Latvių
rašytojai išeivijoje — jauni,
jaunesni ir patys jauniausieji".

Kun. Antanas Paškus kalbės te-
ma "Psichodelija krikščionio
akimis". Tradiciniame žodžio —
muzikos vakare programą atliks
solistas Bernardas Prapuolenis,
o savo kūrybos kaitys rašytojai
Julija Švabaitė-Gylienė ir Aloy-
zas Baronas.

Stovykla atvira visiems, besi-

KONCERTINĖS YPATINGAS GITARAS IR KANKLES

DARO PAGAL UZSAKYMĄ IR

TAISO STYGIŲ MUZIKOS INSTRUMENTUS

KVIRINAS RUNIMAS

4914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652-8200

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išplaustyti paveikslų
rėmai, pritaikinti paveikslams
ir skelbimams, rėmai — metalu
aplieti rėmai.

2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258-59

EKSKURSIJOS Į LIETUVĄ

Išvyksta: lapkričio 22 dieną (Vilnius, Leningradas) — grįžta —
lapkričio 30 dieną

KAINA TIK \$625.00

Dar yra likusių vietų sekančiose grupėse:

SPALIO 2 ir GRUODŽIO 20 d.

Sios grupės lankysis Leningrade, Vilniuje, Rygoje ir Helsinkyje.
Jungtis prie ekskursijų galima BOSTONE ir NEW YORKE

GRUPĖSE DALYVIŲ SKAICIUS RIBOTAS — NESIVELUOKITE!

Smulkesnių žinių ir registracijos reikalu kreipkitės į

TRANS-ATLANTIC TRAVEL SERVICE

393 West Broadway, P.O. Box 116

SOUTH BOSTON, MASS. 02127

TEL. (617) 268-8764

Savininkė: Aldona Adomoniė

(Air fares subject to changes)

FRANK'S TV and RADIO, INC.

RADIO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS
3240 SO. HALSTED STREET TEL. — OA 5-7252
DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS APARATŲ
SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

domintiems kultūrinėm temom
ir kūryba. Norintiems dalyvauti
rengėjai pataria registruotis iš
anksto pas V. Gražulį, 2446
Treadwell, Westland, Mich.
48127.

MIRE DADAISTŲ SKATINTOJAS

Georges Ribemont - Dessaignes, 90 m., buvęs literatūrinis
dadaistų meno skatintojas, mirė
St. Jeannet, Prancūzijoje.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Pres.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7% 6 1/2% 5 1/4%

Mokamas už 4 m. Mokamas už 1 m. Mokamas už

certifikatus. certifikatus. investavimo

Minimum \$5,000 Minimum \$1,000 sąskaitas

PINIGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PĖLNO NUOSIMCIUS NUO 1 D.

Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

ANTRAD. IR PENKTAD. 9 v. r. iki 5 v. v. Trečiadi. uždaryta. 9 v. r. iki 9 v. v.

VALANDOS: ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. PIRMAD. IR KETVIRTAD.

Laidotuvių . Direktorai
MAŽEIK & EVANS
6845 SOUTH WESTERN AVENUE
TRYNS MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYCIOS
MASINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

E U D E I K I S
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai
TRYNS MODERNIOS KOPLYCIOS
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741

P E T K U S
MARQUETTE FUNERAL HOME
—TEVAS IR SŪNUS—
TRYNS MODERNISKOS KOPLYCIOS
2533 West 71st St. — Telef. GROvehill 6-2345-4
1410 S. 50th Ave., Cicero Townhall 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
ANTANAS M. PHILLIPS
8307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNOS
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-0672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11023 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410
PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39
VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1003

Septyni šimtmečiai Tomui ir tomizmui (4)

Aukštasis mokslas ir mokymas Akviniečio laikais

DR. GR. VALANČIUS

Kaip bevadintume, barbariškais ar juodais, viduramžius, o vis dėlto yra nepaneigiamas istorinis faktas, kad jie pagimdė ir išugdė aukštąjį mokslą, mokymą ir universitetus bei aukštąsias mokyklas. Netenka ginčyti, kad ilgokas laikmetis (6-10 šimtmečiai) po vakarinės Romos imperijos žlugimo (576) buvo tikrai tamsūs ir net barbariškas. Tačiau tokiais vadinti vėlesnius viduramžius, o ypač akvinietiška 13-tą šimtmetį, reikėtų tik visišką istorijos nežinojimą. Dar reikšmingesnis yra istorinis faktas, pro kurį tylom ar aki primerkę nori praeiti tam tikro nusistatymo-nusiteikimo žmonės, kad aukštosios mokyklos-universitetai yra Kat. Bažnyčios kūdikiai, jos pagimdyti ir išauginti. Visi visutėliai universitetai iki 16-jo šimtmečio vidurio, pradedant Tulūza (1233) ir baigiant Vilnium (1579), buvo įsteigti specialiais popiežių dekretais — bulėmis. Jei viena kita *studium generale*, vėliau gavusi universiteto vardą, anuomet ir įsteigė Imperatorių (1158 Bolonijoje) ar karalių (apie 1200 Salamankoje, 1229 Neapoly) iniciatyva-patvarkymu, tai jos vis tiek turėjo gauti aukštojo mokslo-mokymo teises iš popiežiaus, kuris per vietos ordinarus ar dominikonus (vėliau ir jėzuitus) tiesiogiai ar netiesiogiai jų mokslo-mokymo lygį kontroliavo. Antikos graikai davė mums mūsų civilizaciją, išmokė mokslų ir menų, iš romėnų paveldėjome teisę, administraciją, karo mokslą, bet nei vieni, nei kiti nesukūrė mokymo sistemos, nedavė mokyklų su kvalifikacijos mokytojais, programom, egzaminais ir laipsniais. Tą vainiką Vakarų civilizacijai uždėjo Kat. Bažnyčia per savo popiežius, vyskopus ir vienuolius, ypač benediktinus, dominikonus su Dominikonu bei Tomu prieškaly, pranciškonus su Bonaventūra bei Duns Scotu ar jėzuitus su Suarezu.

Platonas kadaise mokėsi ir iš moko filosofijos, mokslų ir menų iš Sokrato, Aristotelis iš Platono, Aleksandras iš Aristotelio ir taip toliau, o vis dėlto jie buvo ir liko savamoksliais. Atsirado du genijai, mokytojas ir mokiny, Aristotelis ir Aleksandras Makedonietis, o jų tautos, graikų ir makedonietis, skendėjo tamsybėje, liko analfabetės, nes neturėjo mokyklų. Tik saujelė privilegijuotų laimingųjų pasiekė anuomet išsimokslinimo, ir tai ne sistemingo. Pagarsėjusios anų laikų mokyklos Antiochijoje, Pergame, Atėnuose ir Aleksandrijoje (ši ir didžioji biblioteka turėjo) buvo išimties, o ne taisyklė. Pirmojoje mokėsi žymusis teologas Saulius, apaštalu Paulium pasidavęs. Antiochijoje ir bene Aleksandrijoje išsimokslino ir romėnų gubernatoriaus Sirijof tarnovergo sūnus, garbingasis gydytojas Lucanus (šv. Lukas evangelistas). Bet tai retos išimties. Jų išsimokslinimas privatus ir savamoksliskas, nes minimos mokyklos tedavė jiems tik pagrindus, o ne pilną programinį išsimokslinimą. Labai rekomenduojčiau šiuo klausimu pasiskaityti išsamia dr. Rukšos studiją Liet. Enciklopedijoje (XXXIII t., 229-255 psl.).

Pravartu šiame straipsnyje pakartoti kai kuriuos dalykus iš anos studijos. Senovės graikų Kassiodorus ir Romos imperatorių Adrianus, anot dr. Rukšos,

vis dėlto jau ir anuomet turėjo planą įkurti kokią *studium particulare* ar *studium generale*, atseit a la šių laikų universitetą. Tačiau to neįvykdė, negebėjo, ir paliko šį reikalą įvykdyti popiežiams, šimtmečius vėliau. Pagarsėjusios ano meto filosofinės mokyklos (sofistų, neoplatonikų) taipgi neįleido gilesnių šaknų ir dingo be pėdsakų. 3-6 šimtmečiais buvo suklestėjusios romėniškos-klasikinės retorikų mokyklos. Kai kurios iš jų sudarė pagrindą ir vėlesniems universitetams atsirasti. Iš jų paveldėjome vadinamą 7-ųjų laisvųjų menų schemą, padaliną į dvi disciplinų šakas: *trivium* (gramatika, retorika, dialektika) ir *quadrivium* (aritmetika, geometrija, astronomija, muzika). Iš jų gramatika susiliejo su filologija, retorika pasidarė teisės ir dialektika filosofijos tarnaitėmis. Naujai atsirado egzgežė bei šv. Rašto aiškinimas ir 13-me šimtmeči y. jo šv. Tomo Akv. „Summa Theologica“ pasirodymo, aukštai galvą kaip kokia karalienė iškelusi atėjo *teologija*, išdėdžiai pareikšdama: aš būsiu jūsų visų ponio, o jūs mano tarnai. Taip ir buvo, ilgai taip buvo, kol Martynas Liuteris ją iš aukštybių nutraukė 16-me amžiuje. Šie menai-mokslai buvo dėstomi vienuolynų ar katedrinėse vyskupų mokyklose, kurios pakaitė romėniškąsias. Jų mokytojai, beveik išimtinai, buvo dvasininkai, ir jų paskirtis — dvasininkus ruošti. Atseit, jos buvo a la šandienės kunigų seminarijos. Tų mokyklų rektoriams buvo visų kupo skiriami jo įgalotiniai — kancleriai, vėliau įgiję *scholasticus* (mokslininko-mokytojo), dar vėliau — *rector magnificus* (garbingo studijų vadovo) titulą.

Garsusis Karolis Didžiojo skrajojantis „švietimo ministris“ Alkuinas 9-me šimtmeči įsteigė ir vadovavo dviem tuomet garsiom York (Anglijof) ir

Tours (Prancūzijoje) mokyklom. Pastarojoje jis pasidarė ir didele galia turėjusio benediktinų vienuolyno abatu. Jis kvietė mokytojus iš Airijos ir Anglijos, steigė mokyklas Prancūzijoje, padarydamas ją lygiai tiek pat pažangią mokyklomis ir švietimu, kokiomis jau kuris laikas buvo Anglija ir Airija. Garsiausia anuomet vis dėlto buvo Monte Cassino (Italijoje) mokykla. Ten ilgą laiką buvo ir pats benediktinų centras, o netoli ir Akviniečio tėvis. Nuo 12-jo šimtmečio viena-kita tų mokyklų jau bando vadintis *universitas studiorum* arba *scholarum* nors niekas jų šakos: *trivium* (gramatika, retorika, dialektika) ir *quadrivium* (aritmetika, geometrija, astronomija, muzika). Iš jų gramatika susiliejo su filologija, retorika pasidarė teisės ir dialektika filosofijos tarnaitėmis. Naujai atsirado egzgežė bei šv. Rašto aiškinimas ir 13-me šimtmeči y. jo šv. Tomo Akv. „Summa Theologica“ pasirodymo, aukštai galvą kaip kokia karalienė iškelusi atėjo *teologija*, išdėdžiai pareikšdama: aš būsiu jūsų visų ponio, o jūs mano tarnai. Taip ir buvo, ilgai taip buvo, kol Martynas Liuteris ją iš aukštybių nutraukė 16-me amžiuje. Šie menai-mokslai buvo dėstomi vienuolynų ar katedrinėse vyskupų mokyklose, kurios pakaitė romėniškąsias. Jų mokytojai, beveik išimtinai, buvo dvasininkai, ir jų paskirtis — dvasininkus ruošti. Atseit, jos buvo a la šandienės kunigų seminarijos. Tų mokyklų rektoriams buvo visų kupo skiriami jo įgalotiniai — kancleriai, vėliau įgiję *scholasticus* (mokslininko-mokytojo), dar vėliau — *rector magnificus* (garbingo studijų vadovo) titulą.

Beje, nemažesnės svarbos sąlyga universiteto titulą gauti, buvo vadinama *ius ubique docendi* (atitinkanti šių dienų habilitacijai arba *venia legendi* sąlygai), teisė dėstyti aukštojoje mokykloje ir tą teisę teikti kitiems. Tik Paryžius, Bolonija ir Salerno tokią teisę įsigijo tradicija, kai kitos mokyklos vėliau begalėjo ją gauti popiežių, imperatorių, tik išimtinai karalių, srities kunigaikščių ar magistratų teikimu (*studia generalia respectu regni* arba *licentia ubique docendi*). Paduai ir Oxfordui to rango nie-

Marc Chagall (g. 1887)

Pieta raudonume

Moderniojo meno muziejus Vatikane

Paul Gauguin (prancūzas, 1848-1903) Sventoji rašto tema (medžio skulptūra) Moderniojo meno muziejus Vatikane

kas tuomet nedrįso ginčyti, nes jų mokyklos tradiciniai (*ex consuetudine*) buvo labai garsios. Tulūzos un-tui tas rangas suteiktas specialiu popiežiaus patvarkymu 1233 metais, dėl ten įsigalėjusios albigiečių erezijos. Amžiumi net už Paryžių ir Boloniją vyresnė Salerno medicinos mokykla-universitetas tą rangą prarado, įsteigus Neapolio universitetą 1229 metais. Bolonijos ir Paryžiaus universitetai tarnavo prototipais, steigiant kitus Europos universitetus viduramžius. Pirmoji jau nuo 1088 metų pradėjo duoti pilną *Corpus iuris civilis* kodekso kursą, o antroji ilgai turėjo aukštųjų teologijos studijų monopolį, paties popiežiaus pripažintą (čia ir Tomas Akvinietis pats gavo ir vėliau kitiems teikė teologijos daktaratus). Maždaug tuo pat metu kanonų teisė tampa savarankiška mokslo disciplina ir atsiskiria

nuo bendrosios-civilinės teisės, atsipalaiduoja taipgi nuo teologijos priklausomybės.

I Boloniją anuomet plaukė kilmingi vyrai, norėdami įsigyti magistro titulą ir teisę egzaminuoti norinčius pasidaryti teisėjais, ar karališkais bei pontifikaliniams valdininkais, o ir abiejų teisių (bažnyt. ir civil.) dėstytojai kituose universitetuose. Atsiradus gausiam skaičiui studentų, norinčių studijuoti ne tik teologiją, bet ir teisę, pradėta kurti visa eilė naujų universitetų, jų tarpe net du (kūrijos ir miesto) pačioje Romoje. Niekas tačiau negalėjo lygintis su Paryžiaus universiteto garsu, ypač jo teologijos ir logikos garsiais dėstytojais Abelardu, Petru Lombardu, Anzelmu, Albertu D., o ypač Tomu Akviniečiu vėliau. Abelardo garsas pritraukė minias studentų į Paryžių. Nuo 12-jo amžiaus vidurio drauge su susizavėjimu

Moderniojo meno muziejus Vatikane

Meno kultūros vystymasis dominuoja Vatikane, ką rodo neseniai įsteigtas Moderniojo meno muziejus. Jame jau yra apie 600 darbų, šio laikmečio menininkų sukurty. Čia yra skulptūros, tapyba, grafika, vitražai, keramika tokių garsių menininkų, kaip Matisse, Rouault, Rodin, Kandinsky, Picasso, Leger, Klee, Modigliani, Gauguin, Chagall. Yra nemažai ir amerikiečių dailininkų darbų, jų tarpe ir žydų, kaip Ben Shahn, Fr. Watkins, M. Weber, J. de Creft, Ph. Evergood, J. Sloan, J. Lipshitz, L. Feininger, R. Le Brun, S. Reinhardt, S. Swarz. Dauguma kūrinių dovanota pačių dailininkų ar jų artimųjų ar kokių nors institucijų. Visi tie moderniojo meno kūriniai yra išdėstyti 55 salėse, esančiose netoli Michelangelo garsiosios Siksto koplyčios.

Atidarant muziejų, popiežius pareiškė, kad atėjo laikas, kada menininkai turi jaustis, jog ir čia yra jų namai, kad jie gali į pasaulį kalbėti iš Bažnyčios, kaip pranašai ir poetai, o ne kaip svetimi šiai institucijai. Popiežius pabrėžė, kad „Mūsų sekuliarizmo, sausras nusiaubtame pasaulyje, nors apsunkintame nepadorių ir piktžodžiaujančių profanacijų, yra muostabių galimybių ekspresijai ne tik to, kas žmogiška, bet ir to, kas religiška, dieviška, krikščioniška“.

Popiežius suminėjo, kad menininkas kartais ieško būdų savąjį estetiką pakeisti psichologija, kas gali tik padėti įeiti į dvasinę sritį. Ir pagaliau popiežius Paulius VI užbaigė, kad jis turi vilties, jog pasaulyje sužydės naujas šaltinis povatikaninio (po susirinkimo) meno.

Kūriniai Vatikano Moderniojo meno muziejuje sudėstyti, neatšizvelgiant į tautybės ar meno mokyklas. Pvz. vienos salėje išstatyta tapyba prancūzų dailininko Bernard Buffet, o vidury

scholastine filosofija ir teologija atsirado apetitas įsigyti mokslo laipsnius. Paryžius pasidarė turtum kokia laisvųjų menų magistrų dirbykla. Vieni tenkinosi licenciatais, o kiti siekė iki daktarų titulų. Teisė tuos titulus davinėti popiežius Inocentas III suteikė Paryžiaus universitetui 1211 metais. Šimtmečiu vėliau Paryžiaus universitetas turėjo jau stipendijų arba šių laikų fellowships-scholarships, iš kurių net 40 kolegijų (bendrabučių bei ypač pagarsėjo kilmingojo pono Robert de Sorbonne įsteigtoji „Sorbonna“ kolegija teologijai. Kadangi šioji turėjo didelę salę ir užleisdavo ją bendriems teologijos-filosofijos disputams jos vardu vėliau pasivadino ir pats Paryžiaus (Sorbonne) universitetas.

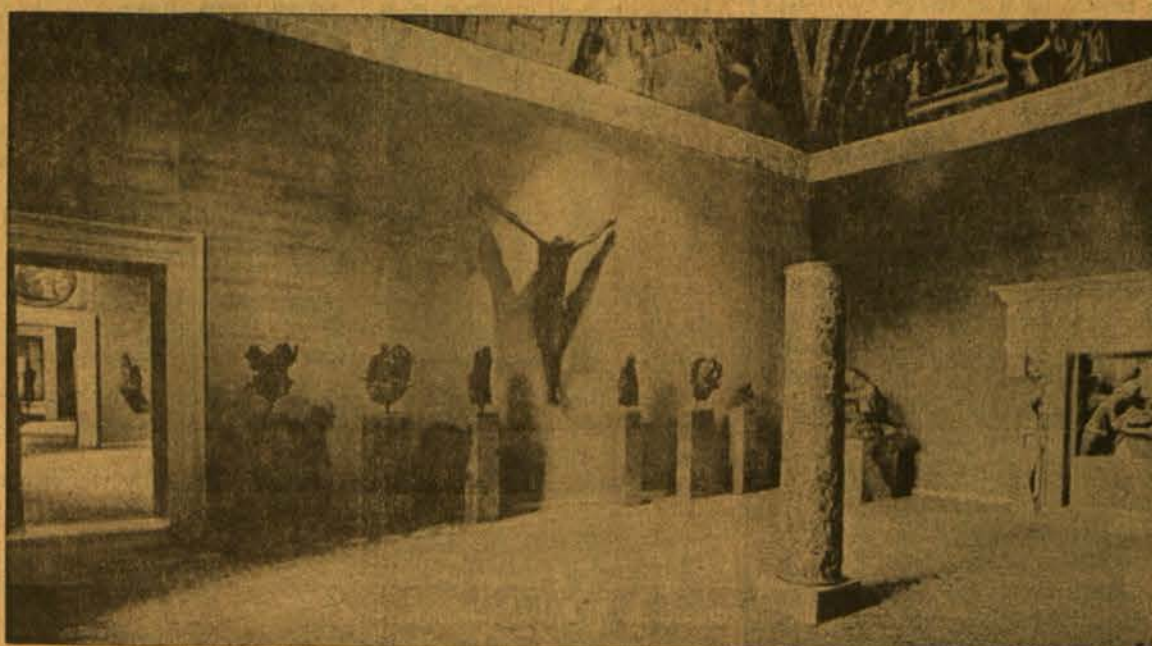
Moderniojo meno muziejus Vatikane yra tapęs vienu iš aukštai vertinamų pasaulinių meno centrų. Džiugu, kad jį įsteigiant daug pasidarbavo lietuviai vysk. P. Marcinkus. Muziejus yra susilaukęs tokio susidomėjimo, kad kai kurie net ima siūlyti stambesnes sumas dovanų muziejui paremti, kad tik priimtų į tą muziejų jų norimus paveikslus.

Būtu gerai, kad į tą gausiai lankomą tarptautinį meno centrą atkreiptų dėmesį lietuviai dailininkai ir nukreiptų kai ką iš mūsų kūrinių, ypač religinių temomis. Ar padovanotų patys dailininkai, ar atsirastų mecenatų, kurie nupirktų padovanotų. Kadangi dabar į to muziejaus eksponatų parinkimą turi tvirtą žodį ir vysk. P. Marcinkus, mūsų siūlymams susidaro plačių galimybių, kurių nereikėtų praleisti.

J. Pr.

STIPENDIJOS CHICAGOS STUDENTAMS

Chicago miesto kolegijos gavo 5 mil. dolerių federalinio izdo paramos studentų finansinei pagalbai. Be to. Sveikatos, švietimo ir gerovės departamentas paskyrė 263,340 dol. studijuojančių veteranų paramai.

Viena iš Vatikano moderniojo meno muziejaus salų